

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ГАНЖА ІГОР АНДРІЙОВИЧ

Допускається до захисту:

в. о. завідувача кафедри

Теорії і практики перекладу

канд. філол. наук

_____ Запухляк І. М.
(підпис)

« _____ » _____ 20__ р.

ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ ПЕРЕКЛАДАЧІВ
МЕТОДИК ПЕРЕКЛАДУ РІЗНИХ ТИПІВ ТЕКСТУ

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно)

Освітня програма Англійська мова і переклад

Магістерська робота

Науковий керівник:
канд. філол. наук, доцент,
Баран Уляна Святославівна,

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали / за шкалою ЄКТ5 / за національною шкалою)

Голова ЕК: _____
(підпис)

Вінниця 2021

АНОТАЦІЯ

Ганжа Ігор Андрійович. Теоретичні і практичні основи навчання перекладачів методик перекладу різних типів тексту. Спеціальність 035 Філологія. Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно). Освітня програма Мова і література (англійська). Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2021, – 95 с.

Робота присвячена необхідності поглибленого вивчення основ навчання перекладачів методик для різних типів тексту, а також їх основних особливостей.

Цінність дослідження полягає у аналізуванні підходів до навчання перекладачів, а також використання знань перекладачів на практиці.

Головна мета дослідження полягає у з'ясуванні методів, стратегій та методик, яких навчають перекладача.

Були використані такі **методи дослідження** як загальнонаукові: зіставний та описовий.

У **результаті** варто зазначати, що було виявлено декілька найбільш вживаних методів та стратегій якими користуються перекладачі.

Ключові слова: методика, стратегії, методи.

SUMMARY

Hanzha I.A.. Theoretical and practical bases of teaching translators methods of translating different types of text. Specialty 035 Philology. Specialization 035.041 Germanic languages and literatures (translation included). Educational program Language and Literature (English). Vasyl Stus Donetsk National University, 2021, - 95 p.

The work is devoted to the need for in-depth study of the basics of teaching translators methods for different types of text, as well as their main features.

The **value** of the research lies in the analysis of approaches to the training of translators, as well as the use of translators' knowledge in practice.

The **main goal of the study** of the study is to clarify the methods, strategies and techniques taught to the translator.

The following **research methods** were used as general scientific: comparative and descriptive.

As a **result**, it is worth noting that some of the most commonly used methods and strategies used by translators have been identified.

Key words: methodology, strategies, methods.

ЗМІСТ

Вступ	6
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	8
1.1. Поняття про переклад як особливий вид діяльності	8
1.2. Поняття про процес перекладу	8
1.3. Стратегії перекладу	9
1.4. Методичні питання перекладу	13
1.5. Особливості перекладу фразеологічної лексики	28
1.6. Особливості навчання технічного перекладу	35
Висновки до розділу 1	36
Розділ 2. ВИДИ, ТИПИ ТА СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ	38
2.1. Види перекладу	38
2.2. Типи перекладу	41
2.3. Способи перекладу	44
Висновки до розділу 2	45
Розділ 3. ПРАКТИЧНІ ВИМОГИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЯКОСТІ ПЕРЕКЛАДУ	46
3.1. Проблеми досягнення високої якості професійного перекладу	46
3.2. Вимоги до якості перекладу	49
3.3. Поради перекладачеві щодо якості перекладу	52
Висновки до розділу 3	55
РОЗДІЛ 4. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕКЛАДУ ГАЗЕТНИХ СТАТЕЙ ТА НАУКОВИХ ТЕКСТІВ	56
4.1 Загальні відомості про переклад текстів газетних статей та наукових текстів	56
4.2 Проблеми при перекладі наукових і публіцистичних текстів	57
Висновки до розділу 4	65
РОЗДІЛ 5. ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИДІВ ТА ОБРАНИХ	

МЕТОДИК ПЕРЕКЛАДАЧЕМ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТА ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ	66
5.1 Дослідження видів перекладу наукових текстів та їх використання	66
5.2 Методи використані перекладачем при перекладі науково- технічних статей	69
5.3 Дослідження видів перекладу газетних статей та їх використання	72
5.4 Методи використані перекладачем при перекладі публіцистичних текстів	75
5.5 Аналіз та їх відсоткове співвідношення всіх стратегій використаних перекладачем	79
Висновки до розділу 5	80
Загальні висновки	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	84

ВСТУП

Наш світ ніколи не стоїть на місці, кожного року з'являються нові професії, розвиваються технології, що призводить до виникнення нової лексики. З кожним днем потреба у перекладі з однієї мови на іншу в різних галузях стає дедалі більшою. Методика перекладу того чи іншого типу тексту розвивається разом із технологіями. З'являються нові способи навчання перекладацькій справі, нові методи та прийоми перекладу б правила, так само як і нові методи дослідження перекладу.

Зокрема, лінгвісти зі всього світу досліджували стратегії перекладу, їх характеристики, методи та способи. Перекладу присвятили свої роботи багато вчених, серед яких С. Алексєєва, В. С. Виноградов, В. М. Ілюхин, В. Н. Комісаров, Л. Л. Нелюбін, Я. Й. Рецкер, В. В. Сдобніков, А. Д. Швейцер.

З новими можливостями з'являються й нові складнощі. Якщо колись можна було вивчити мову і перекладати тексти, не відслідковуючи динаміку оновлення лексики, то в наш час це стало неможливим. Усе більша кількість неологізмів, синонімів та словосполучень тісно вплітаються у сьогоденну теорію і практику перекладу.

Дослідження усіх відомих методик перекладу і методик навчання цієї важливої діяльності, а також навчання перекладу різних типів текстів займає зараз чільне місце у науковому забезпеченні підготовки перекладачів-професіоналів. Шляхи створення таких методик, їх сутність та напрацювання конкретних практичних рекомендацій для перекладачів – ці питання також продовжують набувати все більшої актуальності.

Актуальність дослідження. У наукових текстах, книгах та статтях інформації щодо навчання перекладу не так багато і вона досить не упорядкована.

Мета – знайти, дослідити та упорядкувати актуальні методики навчання перекладу, типи текстів та проблеми при перекладі.

Об'єктом дослідження є методи навчання перекладу та дослідження використаних методів.

Предметом дослідження є методики навчання перекладу текстів різних типів.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання її результатів на заняттях з перекладознавства.

Структура роботи: магістерська робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків до розділів, загального висновку, списку використаної літератури.

Методи дослідження. Основним методом дослідження в роботі є описовий метод, що включає в себе різні прийоми вивчення фактичного матеріалу. З урахуванням завдань, поставлених на різних етапах роботи, застосовувалися також методи спостереження, зіставлення й узагальнення.

Матеріал дослідження: різні методи та стратегії, дібрані з інтернет-джерел, що були проаналізовані на використані перекладацькі стратегії, які були отримані методом вибірки статей з яких 20 статей наукового характеру та 20 статей публіцистичного характеру.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження викладено в доповіді на міжнародній науково-практичній конференції «*VI Международная научно-практическая конференция MODERN DIRECTIONS OF SCIENTIFIC RESEARCH DEVELOPMENT*» (24-26 ноября 2021 года в г. Чикаго, США)

Основні результати дослідження викладено в 1 **публікації**: 1 стаття в збірнику наукових праць «MODERN DIRECTIONS OF SCIENTIFIC RESEARCH DEVELOPMENT» (24-26 листопада 2021 року в м. Чикаго, США).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Поняття про переклад як особливий вид діяльності

Переклад – це комплексна багатогранна діяльність. Різні науки можуть досліджувати окремі аспекти цієї діяльності. Переклад буквально означає, це *перехід* від тексту джерала до перекладного. Основою такого переходу є різні *методи, прийоми та способи* перекладу, які залежать від вибору перекладача, його кваліфікації, а також від одиниці та вигляду перекладу. Як одну з основних і класифікуючих категорій перекладу можна розглядати лише спосіб. Адже лиш він існує як об'єктивна закономірність. У той же час метод і прийом перекладу стали похідними від нього, бо вони є результатом цієї розумової праці людини.

Інформацію, з початкового тексту, мовний посередник може передавати з різним ступенем повноти і в різній формі. Це залежить від мети міжмовного спілкування. Саму мету можуть визначати як комуніканти так і сам мовний посередник. В теорії перекладу розрізняють. Вчені виділяють *переклад і адаптивне транскодування* як основні види мовного посередництва.

1.2. Поняття про процес перекладу

Сам реальний переклад займає певний період, якщо текст, який перекладається, становить собою кілька повідомлень, які неможна перекласти відразу, у вигляді єдиного акту. Образно кажучи, текст поділяється на окремі *частини*, потім перекладач перекладає чергову частину лише після того як закінчив попередню. Для різних мов і окремих видів перекладу розмір цих частин також є різний. Зазвичай, найменшою подібною одиницею перекладацького процесу буде один *вислів* (короти, визначене *речення*) в тексті. До перекладу наступної одиниці не переходять, поки не закінчино переклад данної «частини», висловлювання. Це правило працює навіть тоді, окремому висловлюванню бракує достатньої інформації для вибору варіанту перекладу і перекладачу необхідно ознайомитись з іншими частинами тексту. Винятком з цього правила є прийом об'єднання речень,

використовуючи який можна одночасно перекласти два сусідні висловлювання.

Етап витягнення інформації з оригінального тексту у професійних колах носить назву «з'ясування значення». На цій стадії потрібно витягти інформацію з самого перекладного відрізка оригіналу, так і з лінгвістичного і ситуативного контексту. Завдяки цій інформації потрібно зробити необхідні висновки про зміст, який треба відтворити на наступній стадії. Цей зміст, що часто є складним інформаційним комплексом. Значна розумова робота з боку перекладача необхідна для розуміння його. Але вона необхідна і неодмінно виконана перекладачем, бо уже на першій стадії перекладацького акту він є рецептором тексту оригіналу.

Викладені тези вимагають дослідження різних *стратегій перекладу*, які ми розглянемо у наступному підрозділі нашої роботи.

1.3. Стратегії перекладу

До того як обрати *стратегію*, перекладач проходить кілька *етапів*. *Орієнтаційно-аналітичний етап* є одним з головних. На цьому етапі перекладач збирає зовнішні данні про текст: час його створення, чи є його автор носієм мови, статус, рід діяльності автора, самостійність та незалежність, його належність до певної школи), реципієнт оригіналу (кількість, вікова група, освіта, професійний та соціальний статус). Перекладач виконує *змістовий аналіз* тексту: сюди входить фоновий аналіз, оцінка новизни, актуальності, потрібності, ступеня спеціалізації тощо.

Крім змістового аналізу проводиться ще й *лінгвістичний* (структурно-семантичний) *аналіз* оригіналу:

- *лексичний склад* (чи є лексика загальноновживаною, чи специфічною; чи є вона однорідною або містить запозичення, образність або конкретність, також досліджується стилістичний реєстр: розмовний, книжно-писемний, знижений);

- *граматичний склад*: темпоральність, модальність, стан, суб'єктність безособовість, яким способом (активним чи пасивним); синтаксична

побудова (просте чи складне, який зв'язок: експліцитні засоби зв'язку/смилова прогресія, тип смислової прогресії: ланцюгова, асоціативна; комунікативний тип висловлювання: опис, розповідь, міркування, доказ;

Комунікативний аналіз тексту: які функції тексту: експліцитні/імпліцитні; ієрархія комунікативних завдань (домінуючі, факультативні, рівноцінні); типи інформації в тексті; типи тексту або функціональний стиль і жанр; специфічні характеристики тексту.

Наступним етапом є *планування* перекладацької діяльності та *ймовірнісне прогнозування* результатів перекладу. На даному етапі роль перекладача повинна змінитися з реципієнта повідомлення на його джерело, але вже іншою мовою. Перекладач визначає, можливу повноту й точність передачі змістовно-смилової частини тексту мовою на яку ведеться переклад, усі комунікативні установки та прагматику; визначити чи цілі перекладу та оригіналу збігаються.

На цьому етапі перекладач прогнозує повноту та точність інваріанта перекладу, тобто ступень відповідності оригінального та перекладеного текстів. Прогнозований результат перекладу стане орієнтиром для перекладача, який визначатиме траєкторію своїх перекладацьких дій, та відступ від близькості до оригіналу яка є формальною.

На етапі планування перекладацької діяльності перекладач має визначити:

- завдання перекладу: замовник або споживач перекладу (які його потреби, рівень знань);
- цілі перекладу;
- всі комунікативні завдання тексту.

Виявлення *труднощів* при перекладі та визначення способів їх подолання:

- *змістові труднощі* (інформаційні джерела, консультації з спеціалістами);

- лексико-семантичні труднощі (не співвіднесення обсягів значення, стилістична не сполучуваність, протиріччя правилам мови перекладу);
- функціонально-стилістичні труднощі: відмінності в стилістиці.

Останнім етапом є *операційний етап* – це етап, на якому здійснюється безпосередній переклад. Він включає в себе: вткористання словників та іншими джерел для пошуку відповідностей, лексичні й граматичні (структурно-синтаксичні) трансформації. Перекладач особливо обережно готується та діє, коли в словниковій статті є лиш єдиний варіант перекладу. При цьому враховуючи, що це не означає що є лиш одинична відповідність перекладеному слову або відсутність інших значень у нього. В цьому випадку словник є тільки початковим пунктом для того, щоб знайти необхідний спосіб перекладу слова в його контексті. Здійснюючи переклад, перекладач постійно змушений оцінювати на скільки відносно важливі окремі елементи тексту, котрі необхідні для побудови правильного висловлювання як граматично, так і семантично. Найважливіша частина творчого акту перекладу є вибір варіанту, пов'язаного з найменшими втратами.

Стратегії перекладу враховують характер текстів, що перекладаються, комунікативне завдання перекладу і характер одиниці перекладу. Так, *семантичний переклад* використовується для текстів, з високою науковою або культурною цінністю, і призначений головним чином для фахівців. *Комунікативно-прагматичний переклад* використовують для перекладу текстів, що призначені для широкого кола читачів, а *функціональний переклад* застосовується при *реферативному викладі* наукових статей та інформаційних матеріалів.

Стратегія перекладу – це програма перекладацької діяльності. Вона формується на основі того як перекладачпідходу перекладача до виконання перекладу. Крім того вона визначає професійну поведінку перекладача в комунікативній ситуації. У перекладознавстві *стратегія* зазвичай

визначається як процедура, яка використовується для вирішення проблем перекладу.

Найважливішим стратегічним принципом для перекладача є *критичне ставлення* до власних дій, адже якщо оригінал виявиться суперечливим, незрозумілим або навіть і взагалі буде позбавлений сенсу, то причиною цього може бути не помилка автора, а те, що у перекладача недостатньо знань. Підхід перекладача до тексту який він створює, має бути обережним та гнучким, через те що у разі вибору відповідності яка конфліктує з іншими частинами тексту, змінює та збиває логічну послідовність викладу, то слід знайти щось інше, а не намагатися підігнати під неї все.

Оскільки доводиться враховувати домінуючі функції тексту оригіналу та репрезентуючих їх функціональних домінант та субдомінант, перекладач при створенні текстів мовою перекладу може використовувати в різноманітні комбінації наступні стратегії:

- 1) стратегія з'ясування жанрово-стильової належності тексту;
- 2) стратегія визначення домінантної насиченості;
- 3) стратегія можливого прогнозування;
- 4) стратегія спроб та помилок;
- 5) стратегія компресії/декомпресії;
- 6) стратегія компенсаційних модифікацій;
- 7) стратегія передачі світосприйняття;
- 8) стратегія дослівного перекладу.

Також є *транзитивна стратегія* – це стратегія орієнтована на максимальне достовірне відтворення формальних характеристик стилю оригіналу, що є необхідним задля найбільш адекватного перекладу такого тексту.

Є ще *адаптивні стратегії* – вони орієнтовані на адаптацію тексту до інших культур та іншомовних умов, також передбачають певні *трансформативні* дії, до яких вдається перекладач. Параметри щодо адекватності такого перекладу в рамках стратегії визначаються перекладачем

довільно. Метою адаптованих стратегій є створення перекладу, динамічно еквівалентного оригіналові.

Застосування будь якої стратегії потребує визначення ступеня можливості перекладу. Оскільки перекладач домінує як творча особистість то він і вибирає *методу перекладу*. Діяльність перекладача аналізується на основі типологічного підходу, який враховує перекладацькі стратегії.

Жанрово-стилістична приналежність тексту можна визначити як необхідний рівень еквівалентності. Домінантна функція є основним завданням перекладача і головним критерієм за яким можна оцінити якість його роботи. Варто наголосити, що так само, як норми коректної мови встановлюються тільки з урахуванням її стилістичної і соціолінгвістичної диференціації, так і нормативні вимоги до якості перекладу мають сенс лише до певного типу текстів і певних умов перекладу.

Принцип, який визначає стратегію перекладача, це вимога перекладати зміст, при цьому сліпе копіювання форми оригіналу є неприпустимим. Через те, що переклад є змістовною операцією: відтворювати іншою мовою можна лише зміст оригіналу, у той час як іншомовну форму можна відтворювати лише в окремих випадках (при транскрипції або транслітерації) і за умови передачі в тексті перекладу необхідного змісту.

1.4. Загальнометодичні питання перекладу

Наукові рекомендації перекладачам щодо *методики перекладу* формуються на основі лінгвоперекладацьких досліджень, які можуть бути використані як в практиці перекладу, так і при підготовці майбутніх перекладачів. Уміння користуватися такими рекомендаціями, модифікуючи їх залежно від змісту тексту, що перекладається, умов і завдань конкретного акту перекладу, становить важливу частину перекладацької діяльності. Знання нормативних вимог не передбачає бездумного, механічного виконання цих вимог перекладачем. Переклад в будь-якому випадку є творча розумова діяльність, виконання якої вимагає від перекладача цілого комплексу знань, умінь і навичок, здатності робити правильний вибір, з

огляду на всю сукупність лінгвістичних та екстралінгвістичних факторів. Вирахування подібних факторів відбувається багато в чому інтуїтивно, в результаті творчого акту, і окремі перекладачі різною мірою володіють умінням успішно здійснювати процес перекладу. Високий ступінь такого вміння називається *мистецтвом перекладу*.

Всі методичні питання, що стосуються перекладацької діяльності, в цілому, і перекладацької майстерності, зокрема, концентруються навколо двох питань: які *методи і методики* використовувати в перекладацькій діяльності, і які *методи навчання перекладу* використовувати для формування майстерності перекладачів.

Розглянемо спочатку питання про підходи до навчання перекладу, методи і методики виконання. При перекладі різних типів текстів перекладачі використовують різні методи і прийоми в залежності від того, який текст їм потрібно перекласти.

Останніми роками набули широкого застосування такі підходи у навчанні перекладу як: комунікативний, когнітивно-комунікативний, соціокультурний, лінгвокраїнознавчий, особистісний і т.д. Якщо розглянути кожен підхід окремо, можна побачити як його позитивні прояви, так і відсутність тих важливих навиків, які необхідні для успішного оволодіння іноземною мовою. Одним з таких, що поєднує більшість потреб сучасності до навчання перекладу, є так званий «інтегративний» підхід. (Цей підхід включає в себе низку підходів, які об'єднанні такою назвою). Необхідність його появи та розвитку обумовлена такими факторами, як поява нових цінностей у європейському суспільстві та освітньому просторі; наявність нових змін із метою навчання, що з'явилися під впливом соціокультурних особливостей; вимога рівноцінності іншомовної компетенції на структурно-лінгвістичному рівні (пріоритет граматико-перекладного підходу) та на рівні його адекватного використання та оволодіння реальним соціокультурним контекстом функціонування іноземних мов (пріоритет комунікативно-міжкультурної дидактики).

Комунікативний підхід

Комунікативний підхід навчання іноземних мов базується на тому, що процес навчання є моделлю комунікації. Дослідженням та розробкою комунікативного підходу займалися багато науковців. Варто зазначити таких видатних дослідників Р. Ленгса (США), який є автором ідеї даного підходу, У. Літлвуда (Велика Британія), Г. Е. Піфо (Німеччина), О. О. Леонтьєва, О. Д. Карп'юк, Н. К. Скляренко (Україна) та інших, які привнесли значний внесок в теорію та практику даного методу, розробили та визначили його основні принципи, методи та форми роботи.

Даний метод навчання мовленнєвої діяльності складається з п'яти принципів:

1. Принцип мовленнєво-розумової діяльності. Цей принцип забезпечує мовленнєву спрямованість навчання, яке стає можливим лише за наявності розумової активності та постійного практичного використання мови;
2. принцип індивідуалізації за керівної ролі його особистісного аспекту, оскільки людина має своє індивідуальне ставлення до оточення, то і мовлення її теж є індивідуальним;
3. принцип функціональності, передбачає опору на систему мовленнєвих засобів;
4. принцип ситуативності, що стимулює висловлювання, відтворює комунікативну реальність;
5. принцип новизни – забезпечує розвиток мовленнєвих умінь, зокрема динамічності, здібності перефразовувати, комбінувати

Когнітивно-комунікативний підхід

В основі когнівно-комунікативного підходу реалізуються вихідні положення когнітивної (мовна картина світу, концепт, символ, фрейм) і комунікативної (категорії організації мовного коду, категорії міжкультурної комунікації) лінгвістики, які закладають теоретичне підґрунтя аналізованого методичного явища.

Когнітивно-комунікативний підхід до навчання іноземної мови надає можливість глибше усвідомити кожне окреме явище як частину цілісної системи мови, творчо її переробити й використовувати під час виконання мовленнєвих дій. Даний підхід уможливорює поєднання системи мови з системою мовлення на рівні свідомого осмислення іншомовного мовлення. Такий підхід полягає у взаємопов'язаному вивченні самої мовної системи, внутрішньомовних зв'язків одиниць і мовленнєвої системи. З цього погляду мова являє собою не тільки систему знаків і засобів вираження, а й комунікативно-когнітивну систему переробки інформації.

Соціокультурний підхід.

Соціокультурний аспект перекладу мабуть один з найскладніших перекладацьких аспектів. Однак не тільки найскладніших, але і самих цікавих та пізнавальних. В.В. Сафонова вважає, що соціокультурний підхід передбачає вивчення як мов так і культур, а також включає в собі знання з різних галузей. Такий підхід дозволяє перекладачам розширювати рамки свого соціокультурного простору і сприяє формуванню загальнопланетарного мислення (усвідомлення себе в якості культурно-історичних суб'єктів). Соціокультурний підхід включає систему специфічних для культури мови, що засвоюється, знань та відповідні термінологічні одиниці, що позначають поняття.

Лінгвокраїнознавчий підхід

Лінгвокраїнознавчий підхід до вивчення іноземної мови містить в собі давні корені. Він відслідковується ще з античної літератури. Розуміння іноземної культури було одним із головних завдань того часу. В епоху Відродження надавалася перевага граматиці та підстроковому перекладу. Протягом XVII століття підхід знову змінює своє русло з аналізу на активне використання мови. Найбільш відомим педагогом-теоретиком та вчителем мови того часу є Ян Амос Коменський, чех, який вперше опублікував підручник із техніки викладання мови. Головним його принципом було проголошено гармонійний взаємозв'язок у навчанні, пошук абсолюту у

техніці викладання. Я. А. Коменський вважав, що “все, що знаходиться у взаємозв’язку, повинно викладатися у такому ж взаємозв’язку” [12, с. 31].

Лінгвокраїнознавчий підхід є невід’ємним аспектом у вивченні будь-якої іноземної мови, зокрема англійської. Оволодіваючи іноземною мовою перекладачі стикаються з аутентичною культурою, таким чином перекладачі мають комплементарний філологічний метод побічного пізнання малознайомого світу. Цей підхід включає в себе такі компоненти: навчальний аспект, пізнавальний аспект, розвиваючий аспект та виховний аспект. Також до нього належать окремі види лексики (конотативна лексика, фонові лексика, ономастична лексика, лексичні одиниці афористичного рівня, правила мовної і немовної поведінки та фразеологізми).

Особистісний підхід.

Особистісний підхід характеризується системністю а також чіткістю, що підтверджується його високою популярністю серед перекладачів та науковців. Процес навчання у цьому підході спрямований на формування професійної особистості перекладача.

Особистісний складник орієнтований на психологічну структуру, яка містить в собі: мотиваційний, психофізіологічний, інтелектуальний та ін. елементи. Л. М. Єжова підкреслює значущість даного підходу, для цілеспрямованого формування інтелектуальних умінь, які відображають специфіку критичного мислення.

Методи

Перекладні методи, поділялись на *граматико-перекладний та лексико (текстуально)-перекладний* в залежності від того, який саме мовний аспект(лексика чи граматика) знаходився у центрі уваги і вивченні іноземної мови шляхом перекладу текстів на рідну мову.

Основні принципи перекладних методів навчання іноземних мов:

- 1) писемне мовлення, яке представляє справжню мову, як основу навчання;

- 2) синтез і дедукція як найголовніші процеси логічного мислення, які зумовлюють вивчення та заучування граматичних правил та слів і складання на їх основі речень (у граматико-перекладному методі), а також аналіз як головний процес логічного мислення і відповідно аналіз та дослівний переклад зв'язних оригінальних текстів (в текстуально-перекладному методі);
- 3) засвоєння мовного матеріалу шляхом перекладу та механічного заучування, а також застосування аналогії (в текстуально-перекладному методі), тобто на базі рідної мови;

Граматико-перекладний метод був поширений в усіх європейських країнах, а його розквіт припадає на XVIII-XIXст. У царській Росії він був основним офіційно визнаним методом аж у 1917 року. Представниками граматико-перекладного методу були І. Мейдингер (Німеччина), Г. Оллендорф (Англія). Основною метою навчання в межах граматико-перекладного методу є навчання читання та перекладу текстів, в особливості художніх, на рідну мову. Використання граматико-перекладного методу протягом довгого періоду пояснюється традиціями, які були успадковані від латинських шкіл.

Лінгвістичну основу граматико-перекладного методу складали ідеї порівняльного мовознавства. За цими ідеями мови не відрізняються і їх елементи можуть взаємозамінюватись. Так, відомий німецький лінгвіст В. Гумбольдт вважав, що метою викладання мови є знання про її загальну структуру.

З психологічної точки зору перекладні методи обґрунтовуються даними асоціативної лінгвістики. Її вихідне положення полягало в тому, що всі психічні процеси розкладаються на окремі елементи, які потім об'єднуються у свідомості за законами асоціацій. Вважаючи пам'ять однією з основних явищ психіки, прибічники граматико-перекладного методу будували навчання на основі запам'ятовування та зіставлення явищ у двох мовах. Таке положення про спільність мов і повний збіг понять за змістом та

способом їх вираження надало прибічникам перекладних методів підставу вважати дослівний переклад одним із основних принципів навчання іноземних мов.

Якщо у граматико-перекладному методі основою навчання та засобом навчання було — вивчення граматики та дослівний переклад, тоді у текстуально-лексико-перекладному — це вивчення мови на зв'язних, здебільшого оригінальних текстах шляхом перекладу їх на рідну мову.

Найбільш відомими представниками текстуально-перекладного методу були Ж. Жакото (Франція), Д. Гамільтон (Англія), А. Шаванн (Швейцарія).

Лексико-перекладний метод ґрунтується на вивченні мови на основі зв'язних текстів, здебільшого оригінальних, а не адаптованих. При цьому увага акцентується не на правильності відтворення окремих конструкцій у мові оригіналу і мові перекладу, а на аналізі лексичної насиченості тексту іноземною мовою та спробі передати її засобами рідної мови. Можна використати елементи компонентного аналізу, тобто розділити значення мовних одиниць на менші одиниці (семи). Потім зіставити спільні семи в мові оригіналу і в мові перекладу і тоді виявити спільні семи в обох мовах. Такий шлях значно спростить подальшу роботу над текстом.

Також існують інші методи, які посідають також вагоме місце хоча й не являються настільки відомими як перші два.

Усний метод Гарольда Пальмера

Англійський педагог, дослідник, науковець та методист Гарольд Пальмер (1877-1950). Він є автором понад п'ятдесяти теоретичних наукових праць, підручників та посібників. Його усний метод, відомий більше як метод Пальмера, з'явився у 20-і роки XX ст. і не тільки став широко розповсюдженим, але й вніс значний вплив на появу таких нових методів як аудіо-лінгвальний метод та аудіо-візуальний метод навчання.

Аудіолінгвальний метод викладання іноземної мови засновано на біхевіоризькому підході до навчання і структурному напрямку в лінгвістиці. Суть методу полягає в тому, що мова трактується як поведінка, якій необхідно навчитися. Відповідно до цього методу мова повинна бути представлена у вигляді невеликих за обсягом та градуйованих за рівнем складності одиниць, структур, якими студенти оволодівають шляхом повторення, підстановки, трансформації і т. д. Позитивними характеристиками аудіолінгвального методу є наявність строгого відбору і чіткої організації матеріалу в залежності від труднощів оволодіння ним, використання різноманітних видів вправ і великої кількості наочного матеріалу.

Аудіовізуальний, або, як його ще називають, швидкісний чи структурно-глобальний метод виник у Франції у 50-і роки XX ст. Його поява пов'язана з іменами таких видатних лінгвістів і психологів як П. Губерина (Югославія), П. Риван, Р. Мишеа, Ж. Гугенейм, А. Соважо (Франція), Гарольда Пальмера (Англія). Він набув поширення у самій Франції, і в Югославії, Англії, Канаді, Туреччині, Польщі та деяких інших країнах. У чистому вигляді даний метод використовується в більшості для навчання іноземних мов дорослих у країні, мова якої вивчається.

Незалежно від остаточної мети початковий ступінь, на думку прихильників даного методу, він повинен бути присвячений розвитку усного мовлення. Навчання спочатку письма, а потім і читання спрямоване на розвиток уміння написати і прочитати те, що уже засвоєно усно. Завдання в галузі усного мовлення полягає в тому, щоб забезпечити студентам можливість користуватись іноземною мовою у повсякденному спілкуванні у країні, мова якої вивчається.

Назва методу відбиває покладені в його основу принципи. Він носить назву аудіовізуальний, так як весь новий матеріал сприймається протягом тривалого часу лише на слух ("аудіо"), а його значення розкривається за допомогою зорової невербальної наочності – діапозитивів, навчальних

фільмів ("візуальний"). Цей метод має також назву структурно-глобальний, оскільки навчання мови відбувається на основі спеціально відібраних структур, які сприймаються цілісно, тобто глобально.

У своїй методичній концепції Пальмер керувався лінгвістичним вченням соціологічної школи (Ф. де Соссюр, А. Мейє), психологією поведінки (Е. Торндайк, Дж. Уотсон) та прагматичною педагогікою Д. Дьюї.

Виходячи з цих напрямів у лінгвістиці, педагогіці та психології, Пальмер висуває імітацію та заучування напам'ять як основні принципи навчання іноземної мови. Не заперечуючи в теорії ні використання рідної мови, ні свідомого підходу до фактів мови, на практиці він зводить процес навчання мови до безперервного ланцюга стимулів (повторення звуків, слів і речень), умовну бесіду (запитання та відповіді, накази та відповіді, завершення речень), природну бесіду.

Серед недоліків методичної системи Пальмера можна назвати неправомірне ототожнення засвоєння рідної мови, що відбувається одночасно з розвитком мислення, з процесом оволодіння іноземною мовою в штучних умовах, що призводить до пасивності на першому етапі перекладачу протягом досить тривалого періоду часу відводиться лише одна роль - сприймання мови. Штучне стримування мовленнєвої діяльності, а також переважання механічного заучування та імітації залишає мало місця та часу для ініціативного мовлення, яке, на думку Пальмера, розвивається самостійно на основі сформованих мовленнєвих навичок.

Важливим методом дослідження в лінгвістиці перекладу слугує *порівняльний аналіз перекладу*, тобто аналіз форми та змісту тексту перекладу в зіставленні з формою і змістом оригіналу. Ці тексти становлять собою об'єктивні факти, доступні спостереженню й аналізу. У процесі перекладу встановлюються певні відносини між двома текстами на різних мовах (*текстом оригіналу і текстом перекладу*). Зіставляючи такі тексти, можна розкрити внутрішній механізм перекладу, виявити еквівалентні одиниці, а також з'ясувати зміни форми і змісту, що відбуваються при заміні одиниці

оригіналу еквівалентною їй одиницею тексту перекладу. При цьому можливо і порівняння двох або кількох перекладів одного і того ж оригіналу. Наприклад "Пісні про недосяжність людських прагнень" („Das Lied von der Unzulänglichkeit des menschlichen Strebens“ з "Тригрошової опери" Бертольта Брехта. Порівнявши її переклад 3 мовами можна сказати що даний метод допоміг розкрити прихований сенс у словах автора.

Порівняльний аналіз перекладів дає можливість з'ясувати, як долаються типові труднощі перекладу, пов'язані зі специфікою кожної з мов, а також які елементи оригіналу залишаються не передані в перекладі. В результаті виходить опис «перекладацьких фактів», що дає картину реального процесу.

Конкретизація понять полягає в переході від родового поняття до видового. *Конкретизацією* називається заміна слова або словосполучення вихідної мови з ширшим наочно-логічним значенням слова або словосполучення мови перекладу з вузьким значенням. У результаті застосування цієї трансформації створена відповідність і початкова лексична одиниця опиняються в логічних відносинах включення: одиниця вихідної мови виражає родове поняття, а одиниця мови перекладу - вхідне з неї видове поняття. Наприклад:

The lady was a slender **thing** in large spectacles.

Дама була тендітним **створінням** у великих окулярах.

Генералізація понять – це прийом, протилежний прийому конкретизації: мова йде про перехід від видового поняття до родового. Прийомом генералізації понять доводиться користуватися, якщо в мові перекладу немає конкретних понять, аналогічних поняттям вихідної мови.

У процесі перекладу виокремлюють два типи текстових одиниць: одиниці зі *стандартною* залежністю від контексту та одиниці з *нестандартною* залежністю. Переклад одиниць зі стандартною залежністю (типологічно еквівалентних одиниць) виконується на рівні лексико-граматичних відповідностей двох мов. Одиниці з нестандартною залежністю

(безеквівалентна лексика) при перекладі потребують врахування таких чинників, як мовний, культурологічний та психологічний.

Для перекладу безеквівалентної лексики існують *три* основні групи прийомів: *лексичні, граматичні та стилістичні*. Лексичні прийоми використовують, коли в вихідному тексті зустрічається нестандартна мовна одиниця на рівні слова:

1. Власна назва, відсутня в мові перекладу;
2. Термін;
3. Слова, які означають предмети, явища та поняття, відсутні в культурі перекладу.

Найбільш поширеними прийомами перекладу нестандартних лексичних елементів є: *транслітерація або транскрипція, калькування, семантична модифікація, опис, коментар, змішаний (паралельний) переклад*.

Граматичні прийоми використовують, коли об'єктом перекладу виступає така граматична структура, яка не є характерною для мови перекладу. До найбільш розповсюджених граматичних прийомів належать:

1. *граматичні та функціональні заміни:*

«В туче, солнце заступающей, Прокатился гулкий гром / Заступає сонце туча, Прокотився грім селом». Перекладач, використав «граматичну заміну» структури речення, окрім деяких інших трансформацій (додавання лексеми село, перестановки). Так в оригінальному тексті речення є простим, двоскладним та поширеним з граматичною основою «гром прокатилася» та наявним засобом ускладнення – відокремленим означенням – «солнце заступающей», вираженим дієприкметниковим зворотом, в той час як при перекладі українською мовою отримуємо складне безсполучникове речення.

2. *граматичні трансформації:*

«A bus and tram crash killed four. У результаті зіткнення автобуса з трамваем загинуло четверо пасажирів.» Данне речення відображає

що прийом «граматичної трансформації» як перетворення англійського речення в процесі перекладу, потрібно розуміти умовно. Англійське речення, завжди, залишається самим собою, а для перекладача відбувається певна операція перетворення англійської конструкції, в якій англійські слова вже замінені на українські.

3. *антонімічний та нульовий переклади*

I always remember his words. Я завжди пам'ятаю його слова.(нульовий переклад). Нульовий прийом використовується лише у випадках, коли в мові оригіналу та в мові перекладу є паралельні синтаксичні структури.

Nothing changed in my home town. Все залишилося як було у моєму рідному місті.(антонімічний переклад). Антонімічний прийом заміняє при перекладі ствердну форму оригіналу на заперечну, або ж навпаки.

4. *переміщення*

Прийом «переміщення» лексичних одиниць у реченні дає змогу використовувати найближчий відповідник слова оригіналу в іншому місці в реченні, якщо з тих чи інших причин (зазвичай таке відбувається через відмінність лексичної сполучуваності слів у мові перекладу) його неможливо вжити там, де і в оригіналі: Having corrupt alliance with the employers of the Mercedes-Benz, the General Motors leaders sabotaged all efforts to release a new electric car. Англійському слову corrupt за значенням підходить українське слово «продажний», «корумпований». Однак «продажною» частіше всього буває людина, а не «союз». Тому дослівний переклад поєднання corrupt alliance неможливий. Перекладач замінює один або обидва компоненти, наприклад, на «злочинну змову», хоча значення «продажний» все одно залишається непереданим. Використовуючи прийом переміщення, прикметник

«продажний» можна віднести до найменування особи в тому ж реченні, тобто до слова «лідери»: 26 Вступивши у злочинну змову з робітниками «Мерседес-бенц», продажні лідери «Дженерал моторс» саботували всі спроби випустити новий електромобіль.

5. *додавання, приєднання та ціла низка інших.*

Додавання: Jack-ups (on legs) – Платформи, що піднімаються автоматично (на підпорах).

Не менш важливою частиною для навчання перекладача є не тільки навчити його користуватися методами, методиками та прийомами а також дати йому розуміння що до критерій якісного професійного перекладу.

Найчастіше якісний переклад визначають як ступінь, в якому послуга чи продукт задовольняють потреби, вимоги, очікування, а також інструкції клієнтів. У сфері перекладу поняття якості посідає значуще місце, бо виконані переклади повинні повністю відповідати нормам та задовольняти клієнта, таким як конвенціональне очікування щодо правильності перекладу. Завдяки таким нормам та критеріям перекладач здатен відносно оцінювати якість виконаного перекладу.

Однак слід підкреслити, що клієнт може очікувати іншого щодо якості перекладу. Звідси з'явився загальний, поступовий поділ, що стосується якості перекладів:

- 1) робочий (draft quality);
- 2) який не вимагає коректування (deliverable quality);
- 3) який можна друкувати (publishable quality).

Клієнт повинен прийняти рішення, щодо того, якої якості він хоче переклад, бо в залежності від його категорії, нараховуються різні ставки. Переклад, який можна друкувати, це переклад найвищої якості, за який зазвичай треба платити найбільше, оскільки такий текст вимагає додаткових коректувань.

Варто також сказати що існує міжнародний стандарт який був створений у 2015 році Міжнародною організацією по стандартизації (ISO),

яка розробила сертифікат ISO 17100:2015 під назвою «Послуги перекладу – Вимоги до послуг перекладу» для загального використання в усіх країнах світу.

Для перекладацької сфери розроблено свій спеціальний міжнародний стандарт, оскільки, при всій простоті, що здається непосвяченій людині, надання перекладацьких послуг насправді є багатостадійним і складним процесом. І щоб клієнт отримав оптимальний результат який його вдовольнить, над його замовленням працює далеко не лише перекладач.

З чого складається виробничий процес при виконанні замовлення:

1. Виявлення потреб та вимог замовника мова вихідного документа та мова перекладу, тобто робоча мовна пара
2. призначення перекладних документів їх поточний формат та необхідний фінальний формат
3. наявність у замовника готового глосарію та довідкових документів
4. вимоги замовника до готового документа
5. ціна з урахуванням можливих знижок, надбавок за терміновість тощо
6. Підготовка до перекладу.
7. Вибір виконавців.
8. Переклад.
9. Перевірка.
10. Редактура.
- 11.Рецензування.
- 12.Коректура.
- 13.Кінцева оцінка якості та здавання замовнику готового документа.

Над будь-яким перекладом, згідно з ISO 17100, повинні працювати:

1. перекладач із профільною лінгвістичною освітою;

2. редактор із профільною освітою згідно специфіки документа: про медицину повинен читати медик, про техніку – людина з технічною освітою;
3. коректор (або ревайзер), що дивиться описки, перевіряє пунктуацію.

Розглянувши усі наведені прийоми, методи та методики, а також критерії щодо вимог до перекладача можна сказати, що перед перекладачем постає велика стіна, яку він повинен подолати щоб стати справжнім перекладачем. Йому слід мати базові знання у всіх сферах, а також підбирати свій підхід до обраного завдання щоб виконати його згідно критеріїв щоб усе вдовольнило клієнта, адже від цього буде залежати не тільки його зарплатня але й його репутація.

1.5. Особливості перекладу фразеологічної лексики

Фразеологізми мають свій власний зміст, який зрозумілий для носія мови, проте цього змісту може не бути у словниках. Наприклад, до найбільш розповсюджених стилістичних форм належить метафора. Фразеологічна одиниця може мати два або навіть три значення. В будь-якій мові існує кілька *рівнів* фразеологізмів:

1. Зафіксовані словником і відомі всім (Веремію закрутити, вивести на чисту воду, (an) apple of discord, water off a duck's back, a big shot;
2. Ті, що виходять з ужитку, але відзначені в словнику (поповські очі, робити биду, з булота да в озеро a blue-stocking, a Caliph for a day, a crying shame);
3. Відомі всім, але за певних причин не зафіксовані словником (як черв'яку кеди, випаскудив як свиня гарбуз, пишається як жаба болотом, all your geese are swans, broken heart, when pigs fly;
4. Відомі окремим суспільним групам (голубі фішки, спостерігач за акулами, угода джентльменська, cash cow, made of money, jack of all trades)

Найпродуктивнішим способом розпізнання фразеологізмів є виявлення у тексті одиниць, що можуть суперечити або суперечать загальному змісту,

оскільки саме поява таких одиниць свідчить про наявність переносного значення. Це значить, що як тільки в тексті з'являється вираз, у якому ця одиниця логічно суперечить контексту, його слід розглядати як можливий фразеологізм.

Іншою важливою умовою для пошуку фразеологізмів є вміння аналізувати їх мовленнєві функції. Конфлікт між переносним і буквальним значенням тексту може використовуватися автором для створення образних, естетичних, емоційно-оцінювальних та інших асоціацій. У таких випадках використовується правило функціональної відповідності, яке звучить так: слід перекладати не стільки саму фразеологічну одиницю, скільки звертати увагу на ту роль, яку вона виконує або може виконувати у вихідному тексті. Наприклад: «Das Hemd ist mir näher als Rock». В буквальному перекладі: «Сорочка мені ближче ніж піджак». Хоча правильний адекватний переклад буде: «Своя сорочка до тіла ближча».

Окрім проблеми розпізнавання фразеологізму, перекладач зустрічається з національно-культурними розбіжностями між схожими за змістом фразеологізмами в двох різних мовах. Такі ж самі проблеми можуть виникнути під час перекладу інтернаціональних фразеологізмів, бо вони мають однакове джерело походження, але різне емоційно-асоціативне переосмислення. До такої системи фразеологічних одиниць також входять історичні фрази, які стали крилатими і деякі з яких мають декілька фразеологічних відповідностей в залежності від контексту. Наприклад: Нім.: «Ein gesunder Geist in einem gesunden Körper». Лат.: «Mens sana in corpore sano». Укр.: «У здоровому тілі – здоровий дух». Рос.: «В здоровом теле – здоровый дух».

Загалом, маючи справу з фразеологічними одиницями, перекладач змушений не тільки знати обидві мови, а й уміти аналізувати їх стилістичні та культурно-історичні аспекти вихідного тексту, порівнювати їх з використанням усіх можливостей мови перекладу та культури. Наприклад

вислів: Лат. «O Tempora, o mores!». Нім. «O diese Zeiten, diese Sitten!». Англ. "Oh the times! Oh the customs!"

Через розбіжність граматичних форм при перекладі текстів з англійської на українську мову перекладачі часто використовують *три* варіанти перекладу: *повний, частковий та нульовий* переклад.

Використання *нульового* перекладу є можливим, наприклад, у випадку розбіжності функцій різних видів займенників. Наприклад, вираз «they say» з англійським займенником «they» перекладається словом «кажуть».

Іншим прийомом, який широко застосовують при перекладі займенників, є *частковий* переклад, тобто ми використовуємо не повну форму, а таку, що частково співпадає за функцією: наприклад, зворотні займенники в українській мові можуть бути у власне займенниковій формі. Наприклад: prepare yourselves – приготуйтеся, Dry yourself off and leave the towel in the bathroom. Витріть і залиште рушник у ванній.

Найчастіше перекладачі звертаються до прийому *функціональної відповідності* або функціональної заміни – це використання в перекладі іншої граматичної форми (I war was fought in this country to free slaves. - У нашій країні війна велась за звільнення рабів). Досить часто функціональна заміна використовується в залежності від ситуації. Це можуть бути приватні стосунки, діловий лист, офіційні відносини. В деяких випадках багато граматичних форм потребують більш складного перетворення при перекладі. До таких прийомів відносяться: уподібнення, конверсія та антонімічний переклад граматичних форм.

Повний переклад використовують лише у тих випадках, коли:

- обидва чинники, а саме - правила сполучуваності, повністю збігаються в двох мовах (общественный прогресс - суспільний прогрес; общее собрание - загальні збори)

- загальний спосіб перекладу, обраний для даного тексту, вимагає детальної передачі особливостей вихідного тексту, наприклад, при академічному перекладі тексту.

Частковий переклад припускає кілька варіантів:

- скорочення (пропуск одного або декількох елементів вихідного словосполучення);
- розширення (додавання одного або декількох елементів у словосполучення);
- функціональна заміна (зміна лексико-семантичного або морфологічного статусу одного або декількох вихідних елементів словосполучення); перестановка (зміна порядку слів у межах словосполучення).

Досить важкі проблеми виникають при перекладі атрибутивних словосполучень, особливо в яких означальний компонент виражається не окремим словом, а цілим словосполученням. Переклад таких «двоповерхових» словосполучень, як правило, виконується за допомогою скорочення або розширення, а іноді вимагає додаткових функціональних перетворень або описового перекладу. Наприклад: the farm of the brother - ферма брата; stone wall - кам'яна стіна.

Серед словосполучень, які містять труднощі для перекладу, необхідно відзначити англійські похідні словосполучення, утворені за рахунок додавання до останнього компонента суфікса, який відноситься до всього поняття.

Проблема перекладу формального підмета з англійської вирішується за допомогою таких прийомів, як:

- нульовий переклад;
  - функціональна заміна;
  - перестановка.
- *Функціональна заміна* є найбільш частим прийомом при перекладі присудка. Найпоширенішим способом є заміна дієслівного присудка іменним і навпаки (He is nobody. – Він – ніхто). Наступним варіантом функціональної заміни являється *поширення* - перетворення одиничного члена речення в групу або ж у ціле підрядне речення (Беззбройна людина

вступала в бій з ведмедем і в випадку перемоги їй надавали царські почесті. - A man wrestled a bear with his bare hands and if he won he was decorated with favours from the tsar). Часто функціональна заміна доповнюється таким прийомом як перестановка компонентів речення. He could barely breathe and sweating profusely. – Він ледве дихав і сильно впотів.

При перекладі складних речень зазначені прийоми можуть доповнюватися *розщепленням* або *поєднанням* (стяжінням). Розщеплення полягає в тому, що одне довге або складне речення розбивається на два або більше. He was not only cruel but also extremely heartless, all his followers served him out of fear - Він був не тільки жорстоким але й надзвичайно безсердечним. Його послідовники служили йому зі страху. Протилежний розщепленню прийом - *стяжіння*, поєднання декількох простих речень в одне більш складне, використовується в умовах розбіжності синтаксичних або стилістичних традицій. A man is known by the company he keeps — Скажи мені, хто твій друг, і я скажу, хто ти.

Заслуговує на увагу ще один прийом: *антонімічний переклад*, тобто заміна заперечної або питальної форми речення на стверджувальну чи навпаки: «Then I was sure my people were on board, although everybody told me that no passengers had landed» [17, с. 81]. «Тоді я вирішив, що на ньому й сидять мої втікачі, хоч усі запевняли, що на Карлсефіні - жодного пасажира» [18, с. 110]. До прийомів перетворення речення можна включити *додавання* та його протилежність, *випускання*.

Досить часто в процесі перекладу виникає необхідність *структурного перетворення* вихідних стилістичних одиниць. Зокрема, *структурні ускладнення* виникають при перекладі метафоричного епітету, який може виражатися як атрибутивним, так і субстантивним словосполученням або їх комбінацією, яка не є притаманною для українського синтаксису. В таких випадках часто використовується перестановка елементів вихідної метафори або їх додавання чи випускання. В деяких випадках метафоричні функції епітета в українській та англійській мовах не співпадають, і це вимагає

вживання *образної заміни*: «Brother and sister bounced // The bounding, unbroken ball, // The shattering sun fell down // Like swords upon their play [19]. Брат і сестра кидають // Єднаючий, міцний м'яч. // Сонце сяє промінням, // Мов мечами, над їхньою грою [20: URL].

Слід зазначити, що метафоричні одиниці фольклорного походження, в яких використовуються терміни кольору, розміру, віку, не можуть перекладатися прямими відповідниками. Особливу проблему під час перекладу створюють *метафоричні одиниці*, принцип побудови яких відрізняється в обох мовах. У таких випадках замість вихідної метафори в тексті перекладу може з'явитися порівняння, метафоричний епітет.

Вживання *метонімії* націлене на індивідуалізацію об'єкта за рахунок виокремлення його певної характерної риси і винесення її на перший план у способі називання. Метонімія порівняно легко переходить у епітет, зокрема, в субстантивований епітет. Two men, one with thin black hair and the other with luxurious red mop, stood side by side, like day and night. **The red** was smiling ready to see the funny side of danger, **the black**, with his wry face and triangle eyebrows, was the embodiment of despair.

Двоє людей, один з рідкими чорними волоссячко, інший з пишною рудою шевелюрою, стояли пліч-о-пліч, як день і ніч. *рудий* мрійливо посміхався, наче вбачав щось забавне в небезпеці; *чорний*, з кислою гримасою і страдницькими бровами, здавався втіленням розпачу [21: URL].

Найбільшу складність для перекладу створюють випадки *метонімічного переносу*, засновані на асоціації:

- між предметом та однією з його ознак – метонімічний епітет;
- між цілим і частиною предмету – синекдоха;
- між власною та загальною назвою, які мають загальну змістовно-означальну основу – *антономазія*.

Синекдоха (грец. synekdoche – співвідношення) виявляється у вживанні частини замість цілого і навпаки. В українській мові метонімічний переніс такого роду є досить обмеженим, а для англійської синекдоха – звичайне

явище. Цей факт ускладнює переклад і вимагає заміни виразного засобу будь-яким іншим стилістичним зворотом. Наприклад у реченні: «These wheels will drive you at your pleasure» вираз «these wheels» вжитий як синекдоха замість виразу «this car».

Певні труднощі пов'язані з різним виявленням антономазій в українській та англійській мовах. Використання того чи іншого прийому для перекладу антономазії залежить не тільки від мовних, а й від культурних розбіжностей. “He was only good enough to be a fairy prince and oh, what magnanimity to stoop to such a humble Cinderella.”[22, p. 75] «Його можна було зрівняти хіба з казковим принцом; о, який він великодушний, що спустився до скромної Попелюшки!» [23, с. 139]

Відомо, що *іронія* полягає в баченні протилежного у зовнішньо позитивних характеристиках. Найпростішим способом вираження іронії в англійській та українській мовах є *лапки*. “His valet made a fortune out of his wardrobe: his toilet table was covered with as many pomatums and essences as ever were employed by an «old beauty»: he had tried, in order to give himself a waist, every girth, stay, and waistband then invented”[22, p. 17]. «Його служник набув собі цілий статок на господаревому гардеробі, туалетний столик Джозефа був заставлений есенціями, ніби в якійсь літньої кокетки, щоб мати талію, він випробував усі паски, корсети й бандажі, які тільки тоді існували»[23, с. 44].

Одним з ускладнень при перекладі іронічного контексту, що базується на *контрасті*, може бути необхідність антонімічного перетворення, яке, в свою чергу, вимагає перетворення самої структури контрасту. “Although schoolmistresses’ letters are to be trusted nor more nor less than churchyard epitaphs; yet, as it sometimes happens that a person departs this life who is really deserving of all the praises the stone cutter carves over his bones; who IS a good Christian, a good parent, child, wife, or husband; who actually DOES leave a disconsolate family to mourn his loss; so in academies of the male and female sex it occurs every now and then that the pupil is fully worthy of the praises bestowed

by the disinterested instructor”(22, p. 6). «Хоч свідченням шкільних виховательок можна вірити стільки ж, як цвинтарним епітафіям, часом трапляється, що небіжчик справді заслуговує на всі ті похвали, які витесав каменярь над його кістками, -- він і добрий християнин, і добрий батько, добра дитина чи дружина, і дійсно-таки залишив невітшну родину, яка щиро його оплакує; так і в школах, чоловічих і жіночих, трапляється учень, що справді заслуговує на ті гарні слова, які щедро розсипає йому безсторонній учитель» (24, с. 26).

Використання *цитати* в якості образної основи для іронічного образу може при перекладі ускладнюватися необхідністю лексико-граматичних перетворень, у результаті чого сама цитата втрачає вихідну форму, тобто припиняє бути цитатою.

1.6. Особливості навчання технічного перекладу

На сьогоднішній день вагомим є поняття науково-технічного тексту, а також його різновидів та особливостей, оскільки саме він є об'єктом перекладу.

Навчаючи перекладу технічних текстів, викладач звертає увагу на найбільш складні граматичні моменти, які зустрічаються в практиці перекладу, а саме граматичні конструкції, характерні для мови науково-технічної літератури: безособові форми дієслова; пасивні конструкції; багатозначність та багатофункціональність слів; особливості перекладу слів в залежності від їх здатності сполучатися з іншими словами і врахування контексту в цілому. В прикладі поданому нижче слово «fuel» має не одне значення, а одразу декілька, але оскільки мова йде про техніку, а саме про автомобілі, то доречним підібраним словом при перекладі буде саме слово «пальне» The computer informs the truck driver to slow down well ahead and this action conserves fuel. – Комп'ютер завчасно сповіщає водія про необхідність зниження швидкості і такі дії зберігають пальне.

Особлива увага приділяється термінам та особливостям їх перекладу, а також неологізмам, їх структурі та способам передачі при перекладі.

Наприклад: *cybercrime* – кіберзлочин, *cash-limit* – грошовий ліміт. Також слід звернути увагу на види перекладу, переклад заголовків технічних статей, деякі особливості перекладу технічної документації. Кожен вибраний текст підкріплюється системою вправ на закріплення певних прийомів перекладу.

Відмінною стилістичною рисою науково-технічного тексту є стислість матеріалу та чіткість викладення фактів, що подається в стислій, конкретній формі. В науково-технічному тексті матеріал розміщується послідовно. При перекладі науково-технічного тексту факти розміщуються в певному логічному зв'язку, при цьому важливо не допустити порушення послідовності повідомлення. Завжди слід пам'ятати, що існують деякі особливості побудови текстів в різних мовах і специфіка мов часто є такою, що буквальний переклад текстів неможливий.

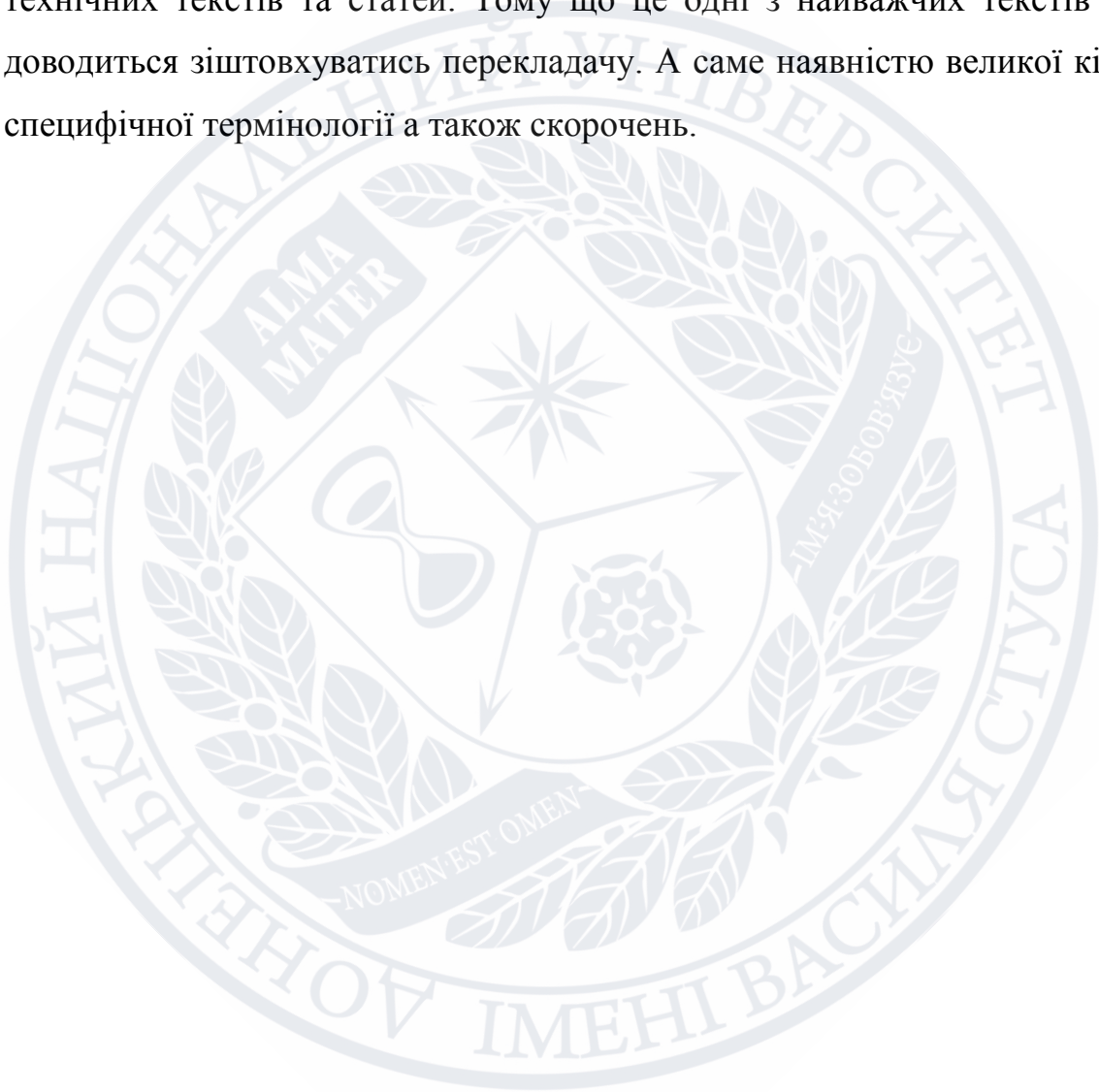
Висновки до розділу 1

Переклад є складним, довготривалим та багатогранним явищем. Саме слово переклад означає *перехід* від початкового тексту до перекладного. Він містить в собі *способи, прийоми та методи* перекладу. Які потім використовуються перекладачем.

Обрання стратегії є одним із найважливіших моментів для перекладача перед тим, як розпочати роботу. В залежності від обраної стратегії, перекладач муситиме дотримуватися її для того, щоб уникнути помилок при перекладі самого тексту. Також перекладачу потрібно пам'ятати про методи перекладу тих чи інших типів тексту. Кожен текст потребує окремої уваги, та особливої методики. Не слід також заціклюватися на одній і тій же методиці.

Перекладач повинен вміти користуватися усіма доступними йому методами, прийомами, методиками. Адже використовуючи один і той самий інструмент перекладач ризикує завчитися користуватися однією схемою, яка буде хороша при перекладі однієї інформації і абсолютно неефективною при перекладі інших. Тож для перекладача також важливою ціллю є різносторонність, а саме мати знання (хоча б базові) з усіх аспектів.

Не менш важливим моментом при перекладі є правильне розуміння та відтворення фразеологізмів перекладачем. Адже фразеологізми майже завжди несуть в собі прихований зміст і їх переклад може нести в собі проблеми для перекладача. Аналіз та правильний обраний аналог на рідній мові допоможе уникнути даних проблем. Також варто додати, що на мою власну думку, особливої уваги потрібно приділяти перекладу науково-технічних текстів та статей. Тому що це одні з найважчих текстів з яким доводиться зіштовхуватись перекладачу. А саме наявністю великої кількості специфічної термінології а також скорочень.

РОЗДІЛ 2. ВИДИ, ТИПИ ТА СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ

2.1. Види перекладу

На сьогоднішні, за інформацією Ethnologue, у світі налічується 7097 мов. Оскільки у світі є стільки живих мов, то існує постійна потреба у перекладацькій діяльності. Тому перекладачам потрібно мати навички перекладу різних видів та типів перекладу. Розрізняють такі *види* перекладу:

- автоматичний вид перекладу (машинний);
- художній вид перекладу;
- авторський вид перекладу;
- переклад публіцистичної, наукової літератури, статей та інформаційних повідомлень;
- дослівний переклад;
- буквальний переклад;
- точний переклад;
- консультативний переклад;
- вільний переклад.

1. *Автоматичний* вид перекладу, або машинний переклад - це переклад здійснений за допомогою комп'ютерних програм. Основним завданням цих програм полягає заміна словосполучень або слів з однієї мови на іншу. При такому виді перекладу часто виникає проблема недостовірності, а іноді і неоднозначності. Ці проблеми намагаються вирішити шляхом усунення різниці в лінгвістичній типології, перекладу ідіом та виділення аномалій. Машинний переклад включає такі види:

- Частково автоматизований переклад: наприклад, людина, що перекладає, використовуючи комп'ютерний словник.
- Система поділу праці: комп'ютер що навчений перекладати цілі фрази проте в чітко заданій структурі (робить це так, що редагувати за ним непотрібно), а все, що не задано в схему, залишається людині.

2. *Художній* вид перекладу – це переклад рідною мовою чужоземного літературного тексту, так щоб він зберіг форму зміст та структуру

оригінального тексту. Головним завданням перекладу для фахівця-філолога є відтворення гармонії та єдності тексту. Якщо знехтувати однією зі сторін, то це приведе до порушення змісту: або зміст буде переважати над формою, або, навпаки, форма переважатиме над змістом.

Також потрібно враховувати копіювання лексики, механічне перенесення фразеологічних та синтаксичних конструкцій. Якщо надмірно захопитись копіюванням, це однозначно спричинить втрату легкості і природності поетичного виразу і перед нами постане «розчленований труп оригіналу» (В. Россельс), а не твір. Український перекладач С. Ковганюк трактує основний закон перекладу так: «Якщо хочеш гармонійно поєднати форму і зміст, то бери зміст оригіналу, але надай йому форми, властивої твоїй рідній мові» [5. с. 23].

3. *Авторський* вид перекладу – це переклад автором з однієї мови на іншу свого ж твору. Це найдоречніший вид перекладу, адже ніхто краще за автора не здатен передати тонкощі та нюанси власного твору. Однак така форма творчості зустрічається досить рідко, оскільки мало є авторів, котрі володіють абсолютно досконалою двомовністю. Найбільш успішними серед таких авторів є Самуель Баккет (французька й англійська), Ежен Йонеско (французька і румунська), Володимир Набоков (російська й англійська) та інші. Одним із перших серед українських письменників спробував себе в авторському перекладі Г. Квітка-Основ'яненко, який переклав російською мовою вісім власних українських повістей. І. Франко та Леся Українка перекладали деякі власні поезії німецькою мовою.

4. Основне завдання перекладу публіцистичної, наукової літератури, статей та інформаційних повідомлень полягає у правильній подачі інформації, тому що такі повідомлення, насамперед, характеризуються різновидом текстів оригіналів. Найскладніше перекладати художні твори, особливо поезію, оскільки вона має багато відмінностей від прози (наявність ритму та рими, більша значущість слова).

5. *Дослівний* переклад – це переклад, де порядок слів на мові оригіналу зберігається і слова перекладаються тільки в широкому значенні, не беручи до уваги сам контекст. Дослівний переклад, при правильній передачі думки тексту, намагається відтворити максимально близькі синтаксичні конструкції і лексичний склад оригіналу. У деяких випадках, коли синтаксична структура перекладного речення може бути і в перекладі виражена аналогічними засобами, дослівний переклад може розглядатися як остаточний варіант перекладу без подальшої літературної обробки. Однак такий збіг синтаксичних засобів у двох мовах зустрічається досить рідко, частіше за все при дослівному перекладі виникає те чи інше порушення синтаксичних норм мови перекладу. Незважаючи на те, що дослівний переклад часто порушує синтаксичні норми мови, він може застосовуватися при швидкому, чорновому перекладі тексту.

6. *Буквальний* переклад – це переклад, в якому граматичні структури на мові оригіналу перетворюються в найближчі еквіваленти граматичних структур на мові перекладу, але лексичні слова перекладаються так само окремо, без контексту. Буквальний переклад не є адекватним і допускається лише у тому випадку, коли перед перекладачем стоїть прагматичне завдання зробити або відтворити в перекладі формальні особливості побудови висловлювань в оригіналі. Тоді буквальный переклад може супроводжуватися поясненням або адекватним перекладом, що розкриває справжній зміст оригіналу.

7. *Точний* переклад: перекладач намагається відтворити точний контекстний зміст тексту оригіналу в обмежених рамках граматичних структур на мові перекладу. Точний переклад може стати адекватним в тому випадку, якщо завданням перекладу є передача фактичної інформації про оточуючий світ. Еквівалентний переклад завжди має бути точним, а точний переклад є лише частково еквівалентним.

8. *Консультативний* переклад – інформаційний робочий переклад, який зазвичай виконується в усній формі, включає елементи анотування,

реферування і вибіркового перекладу з аркуша; здійснюється в присутності замовника, який у процесі перекладу цікавиться змістом тексту оригіналу.

9. *Вільний* переклад: відтворює текст на мові перекладу, не обов'язково дотримуючись стилю, форми чи змісту оригіналу.

2.2. Типи перекладу

У своїй роботі Р. Якобсон виділив *три* типи перекладу:

1. *Внутрішньомовний* переклад – це тлумачення словесних знаків за допомогою словесних знаків тієї ж самої мови (адаптація творів для дітей)
2. *Міжмовний* переклад – це переклад словесних знаків з іншої мови.
3. *Місеміотичний* переклад – це інтерпретація вербальних знаків засобами невербальних знакових систем (наприклад літературу – засобами музики, кіно, живопису і т. ін.).

Внутрішньомовний переклад був поданий Р. Якобсоном як інтерпретація певних вербальних знаків іншими в межах однієї мови. Внутрішньомовний переклад базується на *двох* головних чинниках.

Першим чинником є еволюція мови та мовної спільноти історично. Одним з прикладів цього є англійська мова, у якій внаслідок історичних змін комунікація поколінь засобами писемності стала неможливою. Наприклад, без втручання посередника-перекладача твори Дж. Чосера є важкими для нормального розуміння сучасними англійцями. Розуміння художньої літератури читачем змінюється з кожним новим поколінням. Зміст текстів художніх творів залежить від темпів та характеру розвитку мови. Коли оригінальний текст досягає певної критичної точки контакту з читацькою аудиторією, це значно ускладнює розуміння послання автора та самого тексту загалом.

Другим чинником є неоднорідність мовного соціуму, зумовлена історичними факторами, що визначає існування різних мовних форм. Через існування територіальних варіантів мови та регіональних діалектів з'являється непорозуміння у спілкуванні, що стає причиною для нейтралізації таких комунікативних проблем.

Внутрішньомовний переклад ідентифікує процес передачі засобами тієї ж мови змісту, який через зміну мови історично та через територіальну та соціальну варіантність не може бути зрозумілим правильно для пересічного носія сучасного стандарту мови.

У внутрішньомовного перекладу є *два* види:

- діахронний внутрішньомовний переклад;
- синхронний внутрішньомовний переклад.

Діахронний внутрішньомовний переклад – це переклад творів попередніх епох, необхідність якого спричинена часом та культурою комунікації між тим часом, в який був написаний твір, та сучасним читачем.

В. Комісаров писав, що: «Перекладач часто має справу з оригіналом, створеним в іншу часову епоху, також рідною мовою перекладача, яка настільки змінилася часом, що її попередній стан виглядає як інша мова» [3, с. 224].

Синхронний внутрішньомовний переклад є актуальним насамперед для носіїв національних та територіальних варіантів, наприклад, англійської мови – британського, американського та австралійського її варіантів. Проблема полягає у перекладі з однієї мови на іншу, хоча вони і схожі. Наприклад, при виданні «Гаррі Поттера» у Америці текст зазнав таких змін, котрі спричинили неоднозначну реакцію читачів та стали темою для обговорення.

Також досить важко перекладати реалії. *Реалії* – це елементи культури, під якими розуміють сукупність матеріальних та духовних цінностей суспільства, які історично склались на основі економічної бази. У кожній мові є слова, які ніяк не вирізняються серед інших слів, проте передати їх при перекладі буває досить непросто. Адже реалії – це також специфічні слова або назви предметів у духовній та матеріальній культурі, що притаманні тільки певному народу. Реалії виступають означеннями предметів, понять, типових особливостей певного географічного місця, матеріального життя, соціально-історичних особливостей деяких людей, нації, країни, племені, які

становлять собою національний, місцевий та історичний колорит. Такі слова зазвичай не мають точних відповідників в інших мовах.

Переклад реалій, як слів специфічних для певного народу або країни, потребує від перекладача особливої уваги. Звичайно, що для того, щоб правильно передати означення предметів, про які йде мова в оригіналі, та образів, пов'язаних з ними, необхідно мати певні знання про ту дійсність, про яку йдеться у тексті оригіналу. В теорії перекладу такі знання називаються «*фоновими* знаннями». Це сукупність уявлень проте, що становить собою реальний фон, на якому розгортається картина життя іншої країни та народу.

Усього є *три* способи для того щоб перекласти реалії:

1. *Транслітерація* та *транскрипція* – безпосереднє використання даного слова, що означає реалію, або його кореня в написанні літерами мови перекладу або в поєднанні з суфіксами мови перекладу. Цей спосіб є найвживанішим. Транслітерацію вживають для того, щоб підкреслити специфічність предмета або поняття, та зберегти звичність слова. Досить часто при перекладі, коли зустрічаються маловживані слова, наводиться пояснення цього слова або коментар до нього. Транслітерація: Walter – Вальтер, Worchester – Ворчестер; транскрибування: New York – Нью-Йорк, Brighton beach – Брайтон біч.

2. Утворення нового слова або словосполучення для того, щоб позначити відповідний предмет на основі елементів та морфологічних відносин, що вже реально існують у мові: cyberterrorism, teleconference.

3. Використання слова, яке має близьке значення, хоча і не тотожне значенню реалії, яка перекладається. При використанні такого слова втрачається певна мовленнєва специфіка, та вона при перекладі компенсується тим, що при більшому або меншому ступені наближеності, в контексті перекладу, слово є абсолютно зрозумілим: «Uh, in all honesty, much of Mr. Little's routine was fairly tired» - При всій повазі, встановлені паном Літтлом порядки були доволі застарі.

2.3. Способи перекладу

1. *Перенесення* - це процес перенесення слова на мові оригіналу, в текст мови перекладу. Він включає в себе транслітерацію і це те ж саме, що і «транскрипція»: рос. спутник – англ. sputnik (російський штучний супутник)

2. *Запозичення* – цей спосіб перекладу спочатку адаптує слово на мові оригіналу до нормального вимови, а потім до нормального морфології на мові перекладу: impeachment – імпічмент.

3. *Культурний еквівалент* - це спосіб перекладу означає заміну культурного слова мовою оригіналу на слово на мові перекладу. Long story short, I went to a doctor and got an X-ray, and there they were, big as billy-be-damned (Stephen King [25]. Коротше кажучи, я пішов до лікаря і зробив рентген, а там і вони, величезні, як чорт мене забирай (пер. О. Красюк) [26].

4. *Компонентний аналіз* - це спосіб перекладу, що означає порівняння слова мовою оригіналу зі словом на мові перекладу, які мають схожі значення, але не є схожими один до одного еквівалентами, демонструючи спочатку їх схожі та потім різні смислові компоненти. Науковець М. Кочерган сказав, що компонентний аналіз застосовується як до морфологічного так і до синтаксичного рівнів. Для прикладу він навів працю К. Джеймса, який, зіставляючи російську фразу «Я пришла» з англійським еквівалентом «I have arrived», показав, що ці дві фрази відображають сім сем (особу, стать, характер руху, напрямок руху, минулий час, завершеність дії, зв'язок дії з моментом мовлення), але тільки три з них (особа, напрямок, минулий час) представлені в обох фразах і виступають як лексико-граматичні обов'язкові категорії [27, с. 99].

5. *Переходи або транспозиція* - це спосіб перекладу передбачає зміну в граматичі при перекладі з мови оригіналу на мову перекладу, наприклад з однини на множину, коли певна структура мовою оригіналу не існує в мові перекладу, заміна дієслова мовою оригіналу на слово на мові перекладу, заміна груп іменників на мові оригіналу на іменник в мові перекладу. «А

woman`s heart is a deep ocean of secrets» - Жіноче серце – це як глибокий океан сповнений таємниць.

6. *Загальновизнаний переклад* - цей спосіб перекладу зустрічається, коли перекладач використовує офіційні або загальноприйняті переклади будь-яких інституційних (формально встановлених) термінів.

7. *Чернетковий переклад* – це спосіб перекладу, в якому можливі пропуски і відхилення від норм мови перекладу.

Висновки до розділу 2

Є досить багато текстів і кожен з них має свій алгоритм перекладу. Перекладач повинен розумітись, або хоча би бути ознайомленим з кожним видом та типом текстів. При цьому він використовує відповідний спосіб перекладу. При виборі способу перекладач опирається на тип та вид тексту. Розуміння та правильний підбір способу перекладу надасть велику перевагу перекладачеві. Ця перевага виразиться в меншій кількості помилок та швидкості завершення роботи. Це допоможе йому зберегти час, витратити менше сил та отримати час на перепроверку.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ ВИМОГИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЯКОСТІ ПЕРЕКЛАДУ

3.1. Проблеми досягнення високої якості професійного перекладу

Незважаючи на те, що сучасне перекладознавство досягло значних успіхів у визначенні основних стратегій і тактик перекладу текстів різних жанрів, проблема оцінки якості перекладу і досі залишається повністю закінченою. Перший науковець перекладознавства, що звернув свою увагу на оцінку якості перекладу, був Ю. Найда [28]. Він вважав, що висока оцінка перекладу визначена ідентичною «реакцією» читачів на текст оригіналу та текст перекладу. Таке розуміння виникає з висунутої Ю. Найдою концепції «динамічної еквівалентності». На початку 90-х років розвиваються нові підходи до оцінки перекладу, які були засновані на принципах функціоналізму. Можна сказати що за таких підходів, оцінку якості тексту перекладу визначає сам реципієнт, позначивши критерії заздалегідь, яким даний текст, на його думку, повинен відповідати. Якщо зробити аналіз найбільш відомих теоретичних підходів до оцінки перекладів, не важко буде помітити, що велика їх кількість зводиться здебільшого до визначення норм, стандартів і параметрів, що висувають до перекладу. Так, наприклад, Гідеон Турі розробляє концепцію норм перекладу, в яку входять, серед інших, безпосередньо перекладацькі норми. Серед них Турі розрізняє попередні (preliminary norms) та операційні (operational norms) норми перекладу [29, с. 58-59].

Поширеними на сьогодні є ідеї, відповідно до яких текст проектується на макрорівень суспільства. Таким чином оцінка якості перекладу повинна бути сформована як текстових, так і соціальноісторичних факторів, які мають прямий вплив на цільовий переклад [30]. Для того, щоб швидко та якісно а також найменш суб'єктивно оцінити переклад виступають різні методи. Наприклад метод, який на сьогодні базується як метод кількісної оцінки якості перекладу, енергійно досліджується та розробляється різними

перекладацькими організаціями, починаючи ще з 70-х років XX століття паралельно з теоретичними підходами. Основною ціллю цього методу є створення шкали оцінювання а також установа дозволеного числового коефіцієнту відповідності перекладу нормі (виходячи з критеріїв та кількості допущених помилок), а також виявлення типології помилок, відповідно до яких і обраховується числовий коефіцієнт.

Такою подібною кількісною системою оцінки перекладів стала програма Sical (Canadian Language Quality Measurement System), створена для проведення професійної атестації перекладачів Канадського державного бюро перекладів (Canadian Government Translation Bureau). Sical ґрунтується на підрахунку кількості помилок. Серед даних помилок також виділяють чотири категорії помилок: мовні помилки, перекладацькі, грубі і негрубі помилки. З цих даних, була складена шкала оцінок для перевірки тексту з 400 друкованих знаків. Безліч подальших моделей, які також були розроблені для проведення професійної атестації для перекладачів, базуються на подібній схемі, щоправда, більш досконалі. Варто сказати, що трохи пізніше були створені більш зручні і продумані кількісні моделі оцінки якості перекладів. Так, наприклад, з'явилася єдина 11 система, що враховує тип тексту, що перекладається, і орієнтована виключно на оцінку технічних текстів перекладу – система SAE J 2450 (J2450 Translation Quality Metric).

Професійний перекладач допомагає спілкуванню в різних професійних сферах людської діяльності з використанням декількох робочих мов, а також виконує роль посередника. Саме такі спеціалісти є незамінними при переговорах, конференціях та семінарах. Завдяки своєму досвіду та навичкам чимала кількість підприємств отримали можливість встановити взаємовигідне співробітництво. Основною вимогою для перекладача - це прекрасна пам'ять та швидка реакція. В умовах світу що постійно розвивається необхідними стають і такі якості перекладача, як робота в стресових ситуаціях, аналіз та редакція тексту, дотримуватись асових рамок, відчувати мову, характерну для засобів відеоінформації, швидко приймати

рішення і брати на себе відповідальність за якість перекладів, здатність працювати в команді, співпрацювати зі спеціалістами інших галузей, орієнтуватись при швидкій зміні теми. Професійна діяльність перекладача це складний процес і комплекс професійних знань, умінь, навичок, здібностей, а також особистісних якостей. Оскільки не існує двох ідентичних мов ні по значенням, які виражають ті чи інші символи, ні по правилах організації цих символів у реченні, загальновідомим є той факт, що точний переклад неможливий, а бездумне слідування перекладу може просто знищити сам переклад. [33, 4с.] При перекладі завжди відчувається зіткнення між формою та змістом тексту. К.Б. Уест описує цю проблему: «Той хто береться за переклад, бере на себе обов'язок; для того щоб розплатитися, потрібно заплатити таку ж суму але іншою монетою». [33, 4с.] На думку Л.С. Бархударова «перекладом є процес перетворення мовленнєвого твору з однієї мови в мовленнєвий твір іншої мови при зберіганні незмінного плану змісту, а саме значення». [1, 7с.] В.Н. Комісаров вважає, що «переклад – це такий вид посередництва, при якому зміст іноземного тексту оригіналу передається на іншу мову шляхом створення комунікативного рівноцінного тексту». [34, 92с.] У. Купер у своїй статті «Переклад віршів Гете» каже "якщо у мові оригіналі використовуються словосполучення які складають труднощі для прямого перекладу, а також обороти, які є незрозумілими носію мови перекладу, краще притримуватися духа вірша, та «переодіти» його в такі вирази, які не викликають незрозумілості. Це можна назвати перекладом із однієї культури в іншу». [33] Загалом переглінувши усі визначення можемо сказати, що переклад - це міжмовний і міжкультурний комунікативний процес, він є творчим процесом, тому що абсолютно чітких правил перекладу не існує. Успіх перекладеного тексту повністю залежить від того які засоби обрав перекладач, які процеси здійснив, які немовні зміни виконав. Створюючи повідомлення, перекладач завжди зіштовхується із вибором, що до того яка інформація є важливою і повинна бути прямо виражена в тексті, а яку можливо чи навіть слід замінити або видалити задля повного розуміння.

При перекладі відбувається не тільки трансформація мовних знаків а й відбувається адаптація тексту, тобто вносяться певні поправки на соціально-культурні, етнічні, національні, психологічні та інші розбіжності, тому що перекладацька діяльність означає поєднання різних культур. Успішне виконання задач перекладача потребує всебічного знайомства з історією, культурою, літературою, традиціями, сучасним життям та іншими реаліями народу, який розмовляє іноземною мовою.

3.2. Вимоги до якості перекладу

При перекладі виникає досить багато проблем. Адже є свої вимоги до кожного типу тексту та проблеми. Наприклад, науково-технічний переклад можна визначити як переклад текстів, які містять певну інформацію про наукові та технічні досягнення.

Науково-технічний переклад здійснюється в декілька етапів. Одним із етапів є з'ясування загальної логіки викладу наукової думки. Це досить важливо, бо саме розуміння структури тексту, його логічних зв'язків перешкоджатиме появі невідповідностей у перекладі. Щоб зрозуміти сутність тексту оригіналу, слід опиратися на свій попередній досвід роботи з науково-технічною літературою та на сукупність знань і уявлень про світ.

До науково-технічного перекладу висуваються такі вимоги:

- переклад має бути точним, але не буквальним чи дослівним, тому що дослівний переклад, як і буквальний, як правило, найбільш неточний. При перекладі перекладаються не окремі слова оригіналу, а його зміст. Як вже було сказано вище, слова набувають певного значення лише в контексті, і тільки завдяки контексту можна точно з'ясувати зміст оригіналу;
- ясність та чіткість – це безумовна вимога до науково-технічного перекладу. Подвійне значення у науково-технічному перекладі не може бути припустимим, адже його стиль має повністю відповідати формально-логічному стилю мови науково-технічної літератури. Втілити цю вимогу можна лише тоді, коли буде повністю з'ясовано зміст оригіналу;

- науково-технічний переклад має бути стислим. Зайві слова заважають опануванню змісту перекладу, а стислість робить його прозорим і зрозумілим;
- літературна грамотність перекладу – це відповідність нормам мови перекладу. Варто зауважити, що літературно грамотним вважається той переклад, у якому відсутні форми та звороти, природні для мови оригіналу, але все-таки небажані для мови перекладу. Наявність таких помилок у тексті перекладу ускладнює його розуміння.

Часто під час перекладу науково-технічних текстів виникають труднощі, пов'язані з правильним вибором терміна або загальновживаного слова. Це може статися в тих випадках, коли у мові, з якої перекладають, існує один багатозначний термін (слово) для кількох понять, а в мові, на яку перекладають, йому відповідає не один термін (слово), а кілька термінів. Наприклад: quide — екскурсовод (розм.), розвідник (військ.), напрямний пристрій (тех.).

Тому рекомендується для уникнення таких помилок уточнювати значення подібних слів у словниках, а також звертати особливу увагу на контекст, в якому фігурують ці слова.

Також значні проблеми виникають під час перекладу дієприкметників. Візьмемо для прикладу українську мову. В українській мові активні дієприкметники теперішнього часу, які утворюються від дієслів I і II дієвідміни, обмежуються у творенні та використанні. У сучасній українській мові використовуються тільки ті дієприкметники, які втратили дієслівні ознаки й перейшли до класу прикметників. Переклад речень, де вживаються дієприкметникові звороти, здійснюється так: коли дієприкметниковий зворот утворено за допомогою активних дієприкметників теперішнього часу, він перекладається складнопідрядним реченням.

Досить багато проблем художнього перекладу - співвідношення контексту автора і контексту перекладача. Головним критерієм співпадіння, або, навпаки, розходження обох контекстів виступає їх міра співвідношення

даних дійсності і тих даних, що були взяті з літератури. Письменник йде від дійсності і свого сприйняття до зафіксованого словами образу. Якщо більше даних дійсності, то ідеться про авторську діяльність. Перекладач іде від існуючого тексту через її «вторинне» сприйняття до нового образного втілення, яке закріплене в тексті перекладу.

На сьогодні кіно і відеопродукція стали невід'ємною частиною нашого життя. Завдяки розвитку кіноіндустрії, переклад такої продукції різними мовами став звичною справою. При появі нових жанрів перекладачі вдаються до перекладу, зважаючи на особливості того чи іншого відеопродукту. Наприклад, при перекладі бойовика перекладачам слід звернути увагу на військову лексику, тому що в таких фільмах вона використовується найчастіше.

Сучасні вимоги до професії, спричиненні впливом глобалізації, інформатизації та професіоналізації. Саме вони визначають особливості процесу формування професійної компетентності майбутніх перекладачів: стимулювання активності, це веде до самоорганізації та саморозвитку в професії; навчання майбутньому перекладачеві творчого підходу до професійної діяльності; основна підготовка до професійного спілкування; одержання студентами практичного досвіду у використанні електронних ресурсів та нових інформаційних технологій для оптимізації процесу перекладу [31, с. 358]. Важко переоцінити доцільність використання у процесі формування професійної компетентності майбутніх перекладачів інтерактивних технологій, таких як кооперативне навчання, колективно-групове навчання, ситуативне моделювання.

3.3. Поради перекладачеві щодо якості перекладу

Сучасні вимоги потребують інноваційних підходів до підготовки перекладачів. Інноваційне навчання потрібне щоб долучити перекладача до життєвих процесів, надати йому не тільки необхідні для виконання професійних обов'язків знання, а також і необхідними власними якостями,

багатим досвідом використання й розвитку свого професійного потенціалу, що стає можливим при умові компетентнісного підходу. Професійна компетентність перекладача потребує оволодіння професією перекладача, що заключається в адекватності розв'язання покладених на нього завдань і містить професійнопізнавальний, особистісно-мотиваційний та соціально-комунікативний компоненти. До професійно-пізнавального компонента входить перекладацька, лінгвістична, культурологічна, дослідницька а також технічна компетенція, а ще теоретичне й творче мислення. Перекладацька компетенція включає в себе: вміння раціонально організувати власну роботу, здатність до перекладу текстів на професійному рівні, здійснювати самоаналіз, та аналіз труднощів у зрозумінні тексту оригіналу та тексту перекладу, здатність враховувати прагматичні аспекти перекладу, пояснити обрані рішення, визначати обсяг перекладу та час на його виконання. Лінгвістична компетенція охоплює знання систем що найменше двох мов (мови оригіналу та мови перекладу) також сюди входить вміння керувати їх мовними засобами в перекладацькій діяльності, враховувати жанрово-стилістичні особливості текстів у перекладі. Культурологічна компетенція – це наявність знань про місцеву колоритність у спілкуванні чи письмі, норми поведінки та системи цінностей у культурах мови оригіналу і перекладу, а також здатність використовувати цю інформацію в процесі перекладу. Дослідницька компетенція – це можливість ефективного набуття додаткових лінгвістичних і спеціальних знань, які необхідні для розуміння тексту оригіналу і створення тексту перекладу. Технічна компетенція – здатність застосовувати сучасні технічні ресурси, уміння правильно і швидко підібрати програмне забезпечення для перекладу, вміння виконувати переклад у різних форматах для різних технічних засобів [32, с. 375].

Розглянувши принципи контекстного підходу дало можливість створити методичну модель професійно орієнтованої іншомовної підготовки. Зміст моделі та структура задається такими факторами як: комплексний і системний характер курсу іноземної мови, врахування лінгвістичних, і

нелінгвістичних компонентів навчання іноземної мови, специфічною лексиною, основними лінгводидактичними принципами навчання мови для спеціальних цілей. Потенційні можливості використання іноземної мови в різних сферах професійної комунікації надзвичайно широкі, а тому неможливо у повному обсязі передбачити й охопити їх у вузівському курсі іноземної мови. Проте аналіз цих можливостей дає змогу визначити число найважливіших, обов'язкових для розгляду під час занять сфер спілкування: суспільно-політична, соціально-культурна, повсякденно-побутова й професійна. Навчити професійно орієнтованому перекладу з іноземної мови включає в себе тематичну відповідність навчальних матеріалів, так як це неможливо навчати мови спеціальності й сформувати відповідні комунікативні вміння та навички окремо від засвоєння фактологічних і контентних даних, що є основними для професійної компетенції фахівця. Бажаючи уникнути проблем змістового характеру, я вважаю, що можна викласти загальнопрофесійні й загальнонаукові теми, що пов'язані з майбутньою професією перекладачів. Зміст навчальних матеріалів повинен відповідати низці методичних вимог: бути функціональним, комунікативним, доступним, послідовним й системним; розвивати основні мовленнєві навички читання, письма, аудіювання, говоріння, а також навчати перекладу й реферування. Вправи і завдання, які виконуються на практичних заняттях з іноземної мови, мають відповідати низці вимог. По-перше, вони повинні бути адекватними завданням навчання; по-друге, диференціюватися залежно від видів навичок і вмінь, які розвиваються, від характеру перцепції, продуктивності, репродуктивності; по-третє, спрямовуватися на вироблення дій і операцій з мовленнєвим і мовним матеріалом.

Також можна підкреслити такі базові компоненти щодо компетенції перекладача:

1. Соціально-психологічна компетенція.
2. Комунікативна і професійно-комунікативна.
3. Загальнопедагогічна професійна компетенція.

4. Наочна компетенція у сфері спеціальності перекладача.
5. Лінгвокраїнознавча і філологічна компетенція.
6. Творча, дослідницька компетенція.
7. Професійно-значущі якості особи [35, с. 41-42].

Для визначення перекладацької компетентності базою у великій кількості вчених є комунікативна компетенція. Визначаючи процес перекладу, дослідники називають його «міжмовною і міжкультурною комунікацією», «міжмовною комунікацією», «інтерлінгвокультурною комунікацією», або «медіацією» (Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання, 2003р.). Враховуючи те що перекладач є зв'язуючою ланкою в процесі двомовного спілкування, то основа професійної компетентності перекладача буде складати саме комунікативна компетенція. Під комунікативною компетенцією учені розуміють засвоєння етно- і соціально-психологічних еталонів, стандартів мовної поведінки. Поруч із оволодінням мовними знаннями вона передбачає практичне оволодіння технікою спілкування, нормами поведінки, правилами ввічливості тощо. [36, с. 35]

Висновки до розділу 3.

Перекладач завжди зіштовхується з проблемами при перекладі, зазвичай, через недотримання вимог до перекладу того чи іншого тексту. Помилки та труднощі є невід'ємною частиною роботи перекладача. Тому перекладачеві потрібно завжди вивчати нові терміни та правила. Правда, навіть це не убезпечить його від можливих помилок при передачі того чи іншого багатозначного терміну. Тож йому потрібно буде постійно звірятись зі словником. Також перекладачу потрібно буде дотриматися всіх вимог для того щоб його професійний переклад був якісним. Йому потрібно буде вміти застосовувати всі наявні для перекладу можливості, як свій власний опит так і доступні технічні засоби. Ознайомитись з культурою замовника, щоб убезпечити себе від деяких неточностей чи проблем при перекладі, адже

розуміння з якого прошарку суспільства та його власні особливості вимови, будуть мати важливе значення при перекладі.

4.Теоретичні засади дослідження перекладу газетних статей та наукових текстів

4.1 Загальні відомості про переклад текстів газетних статей та наукових текстів

Дослідження перекладу газетних статей та наукових текстів є однією з актуальних проблем в лінгвістиці, адже мова розвивається і з'являються як нові слова так нові методи перекладу. Переклад тих чи інших типів текстів залежить від теми самого тексту, та інформації поданого в ньому. Інтерес до правильного(адекватного) перекладу зумовлений тим що переклад публіцистики та наукових текстів є не тільки складним, а й насиченим різними методами, стратегіями та підходами до перекладу. Так наприклад у наукових текстах передове місце займає переклад термінології в той час як в газетних статтях може використовуватись всі можливі варіації перекладу, від перекладу новин, до гумористичних повідомлень. Це означає що в газетних статтях взаємозв'язок культури та мови має більший вплив. Взаємозв'язок мови й культури відображено в концепції Г. О. Винокура, який стверджує, що окрема мова є неповторним й індивідуальним історичним явищем, вивчаючи яке, ми вивчаємо культуру народу, якому воно належить.

Наукові тексти.

Відомо, що повнота, точність і правильність перекладу науково-технічних текстів значною мірою залежить від того, наскільки правильно перекладач визначає і розуміє граматичні форми, синтаксичні конструкції та структуру речення. Дещо спрощуючи, можна сказати, що для виконання перекладу знання граматики та способів передачі граматичних явищ важливіше за знання термінології, тому що відповідники термінів можна достатньо швидко знайти у спеціальному перекладному словнику, тоді як пошук відповідника граматичної форми або синтаксичної конструкції може

виявитися досить довгим, якщо не знати перекладного відповідника певного граматичного елементу. Єдина значна інвентарна відмінність текстів з різних галузей науки і техніки полягає у характері вживаної в них термінології, однак такі труднощі перекладу спеціальних термінів фактично збігаються з труднощами перекладу загальнонаукової та загально технічної термінології, а способи їх перекладу практично тотожні. Тому можна стверджувати, що оволодіння способами та навичками перекладу граматичних труднощів загальнонаукових і загально технічних текстів дає змогу адекватно перекладати й складні досить спільні для різних науково-технічних текстів граматичні явища у спеціальних текстах з їхньою особливою термінологією та частотністю.

Публіцистичні тексти.

Функція публіцистичного стилю, що відрізняє його від інших мовних стилів може бути сформульована таким чином: вплив на читача або слухача з метою переконати його в правильності висунутих положень або викликати в ньому бажану реакцію на сказане не стільки логічно обгрунтованою аргументацією, скільки силою, емоційною напруженістю висловлювання, показом тих рис явища, які найбільш ефективно можуть бути використані для досягнення поставленої мети. Публіцистичний стиль займає проміжне місце між стилем наукової прози і стилем художньої мови. Зі стилем наукової прози його зближує логічна послідовність у викладі фактів, розгорнення висловлювання, більш - менш суворе поділ на логічні відрізки (абзаци). З іншого боку, публіцистичний стиль (особливо есе) має ряд спільних рис зі стилем художньої мови. Образність мови, і, особливо, емоційні елементи мови, дуже характерні для публіцистичного стилю. Засоби емоційного впливу, що застосовуються в публіцистичному стилі, підпорядковуючись загальним його закономірностям, не володіють тією свіжістю і суб'єктивною забарвленістю, які характерні для стилю художнього мовлення.

4.2 Проблеми при перекладі наукових і публіцистичних текстів

1. Поділ складних випадків перекладу на граматичні та лексичні явища – досить умовний, адже в кожній мові граматичне тісно пов'язане з лексичним і спосіб передачі в перекладі граматичних форм і конструкцій нерідко залежить від їх лексичного наповнення. Одне й те ж граматичне явище залежно від конкретного лексичного вираження може перекладатися різними способами. Однак існують певні загальні закономірності співвідношення та відповідності граматичних форм і конструкцій мов оригіналу і перекладу, тому докладний опис таких співвідношень, орієнтований на переклад, видається не тільки доцільним, а й необхідним, аби достатньо чітко уявляти, які можливості має перекладач у своєму розпорядженні для адекватної передачі у перекладі граматичних явищ оригіналу.

2. Мова науково-технічної літератури відрізняється від розмовної мови або мови художньої літератури певними лексичними, граматичними та стилістичними особливостями. Якщо лексичні відмінності помітні навіть для нефахівця (а це, передусім, значна наявність спеціальної лексики, термінів), то у граматичному плані вони значно менш виразні, однак не менш різноманітні. Необхідно підкреслити, що тут йдеться не про інвентарні відмінності, тобто відмінності у складі синтаксичних конструкцій або морфологічних форм (що майже відсутні між текстами різних письмових стилів), а про відмінності у функціонуванні граматичних елементів. Однією з найпомітніших граматичних особливостей науково-технічних текстів є велика кількість різного роду поширених складних (у першу чергу – складнопідрядних) речень, що вживаються для передачі типових для наукового викладу логічних відношень між об'єктами, діями, подіями та фактами.

3. Між науково-технічними текстами, написаними різними мовами, також існують значні граматичні відмінності, зумовлені особливостями граматичної будови мови, нормами і традиціями письмового наукового

мовлення. Так, в англійських фахових текстах значно частіше, ніж в українських, вживаються форми пасивного стану та неособові форми дієслів, дієприкметникові звороти й специфічні синтаксичні конструкції, особові займенники першої особи однини та одночленні інфінітивні й номінативні речення тощо. Та все ж найбільше між англійськими та українськими науково-технічними текстами граматичних розбіжностей інвентарного характеру, зумовлених особливостями побудови цих мов. Так, в українській мові відсутні неозначений та означений артиклі, що вживаються в англійській мові не тільки як певні означення, а й сигналізують особливості розподілу інформації у англійському реченні.

4. Обов'язковою умовою адекватного перекладу становить уміння правильно аналізувати граматичну будову іншомовних речень, вірно визначати граматичні труднощі перекладу й будувати речення у перекладі відповідно до норм мови і жанру перекладу. Не являється секретом те, що перекладач повинен бути добре знайомим з граматичними особливостями вихідної та цільової мов, основами теорії перекладу взагалі та науковотехнічного перекладу зокрема, а також із перекладними відповідниками у галузі граматики та лексики, перекладацькими трансформаціями, способами перекладу різних мовних та мовленнєвих явищ. Все це становить частину загальної компетенції перекладача, яка, звичайно, значно більша від означеної нами. Для перекладача науково-технічної літератури особливо важливе знання предмета перекладу - він повинен орієнтуватися у тій предметній галузі, до якої належить призначений для перекладу текст. Під час перекладу потрібно правильно зрозуміти зміст речень, смислові відношення між реченнями та значення метатекстових елементів, що беруть участь в організації тексту. Природно, що найбільший комплекс граматичних проблем перекладу пов'язаний із розумінням синтаксичної структури та морфологічного складу речень як мовних елементів, що є безпосередніми носіями предметної інформації.

Перекладачеві, який працює з публіцистичним текстом необхідно дотримуватися наступних правил:

1. При перекладі слід уникати зайвих слів. До таких слів, безумовно, не можна відносити ключові слова, що несуть головний зміст, а також слова, які передають емоційно-експресивний пафос тексту.

Варто особливу увагу приділяти щодо перекладу реалій, термінів, політичних течій, партій, установ. Керуватися слід правилами, які властиві мові перекладу, а не оригіналу.

В газетно-інформаційному стилі дуже широко вживаються власні назви, імена, що роблять повідомлення більш конкретним описуючи якісь події на певній місцевості, або тих, що стосуються певних людей або установ. Через це у перекладача повинні бути певні попередні знання, що дозволить йому пов'язати назву з предметом чи об'єктом, що називається. Так, наприклад, будь-якому американському читачу добре відомо, що *Amtrak* – це залізнична компанія, або *Frick Collection* – художній музей в місті Нью-Йорк.

2. Часто публіцистичний твір буває особливо образним, яскравим й динамічним завдяки особливій авторській стилістиці, яка передає настрій автора, його думки.

При перекладі необхідно підбирати аналогічні образні засоби, щоб дати можливість читачеві відчувати настрій оригіналу.

3. Якщо при роботі над текстом зустрічаються складні лексичні конструкції їх інколи можна видозмінити. Нерідко складні речення з багатьма підрядними при перекладі тільки ускладнюють зміст тексту. В цьому разі перекладач може дещо трансформувати текст, звісно, зберігаючи головні риси вихідного матеріалу.

4. Часто при перекладі необхідна експресивно-стилістична адаптація. Іноді та чи інша метафора або ж фразеологізм, які являються своєрідними штампами для вихідної мови в мові перекладу можуть стати

чимось незвичним і незрозумілим. Саме тому при перекладі іноді необхідна заміна на ту одиницю, яка містить більш влучний образ.

5. Інша вагома риса публіцистичних матеріалів – притамана їй іронія. Це досягається за допомогою залучення лексики високого стилю в нейтральному чи близькому до розмовного контекстах. Перекладачеві доводиться підшукувати серед варіантів такі відповідники, які контрастують за тим самим принципом.

6. Особливістю американської преси є заголовки газетних матеріалів. Кожен окремий автор докладає значних зусиль, щоб заголовки його статей склалися з чим меншої кількості слів, але при цьому передавали інформацію, про яку йдеться і привертати до себе увагу читача. Так, щоб читач, ознайомившись із заголовком, уже був заохочений придбати газету і прочитати саме ту статтю, заголовок якої йому здався цікавим з інформаційної точки зору. Перекладач має розуміти зміст газетного заголовку та вміти правильно його передати з мови оригіналу на мову перекладу. Тому що для заголовків американських газет особливою рисою є і те, що заголовок може мати двузначний зміст, так як комбінація слів обирається таким чином, що за змістом можна зробити повністю протилежні переклади, через це дуже важливо розуміти цей нюанс. Наприклад заголовок *Milk drinkers are turning to powder* можна перекласти як “Люди, що п’ють молоко, перетворюються на порошок”, хоча, звичайно, правильно перекласти необхідно як *Люди, які люблять молоко, починають вживати сухе молоко*. Або ж заголовок *Deal with it.* – можна перекласти як *Змирися з цим*, хоча правильно він буде перекладатись в інфінітиві як *Змиріться*.

При перекладі публіцистичних текстів виникає ряд проблем, які пов’язані з:

- наявністю в текстах публіцистичного жанру великої кількості мовних кліше;
- активним використанням фразеологізмів;
- частим вживанням метафор та ідіом.

- культурологічний фактор, який прямо впливає на вибір того чи іншого еквіваленту, спираючись на «соціально - культурні традиції, пов'язані із вживанням цього елемента взагалі та в конкретному тексті»;

- психологічний фактор виражається у «перекладацькій оцінці інформативної упорядкованості даного елемента на основі власного досвіду та припущення щодо досвіду автора тексту оригіналу та/або того, кому адресований текст перекладу»;

- мовний фактор передбачає використання перекладачем таких основних груп прийомів: лексичних, граматичних та стилістичних

За способом перекладу на українську мову образну фразеологію можна умовно розділити на чотири групи:

- 1) фразеологізми, що мають повний відповідник в українській мові і повністю калькуються при перекладі: a domino effect - ефект доміно;
- 2) фразеологізми, які частково не співпадають по образності з українськими: to buy a pig in a poke - купити kota в мішку;
- 3) фразеологізми, при перекладі яких образ повністю змінюється: to hang fire - призупинити роботу;
- 4) фразеологізми, які перекладаються нейтральною лексикою: to cut no ice - нічого не досягати

Також варто сказати що крім цього, для практичної роботи перекладача важливими є наступні характерні риси англійського публіцистичного стилю:

- 1. розмовно - фамільярний характер ряду матеріалів;
- 2. емоційна забарвленість шляхом вживання жаргонізмів, перифраз;
- 3. офіційність титулів та звернень;
- 4. специфічність газетних заголовків;
- 5. лексичні особливості газетно - інформаційних матеріалів;
- 6. вживання термінів [38, 49].

Також проблемою при перекладі газетних заголовків є різного роду скорочення. Скорочення, що їх можна зустріти в англійських газетах, можна розділити на кілька груп:

- * перша і сама чисельна група включає до себе скорочення назв партій, організацій, та різних посад: (FBI = Federal Bureau of Investigation = ФБР, NAM = National Association of Manufacturers = Національна асоціація підприємців = НАП. Gov = Governor; D. A., = District Attorney; Sen. = Senator; Rep. = Representative.
- * друга група скорочень - назви міжнародних організацій: U.N. = United Nations; NATO = North Atlantic Treaty Organization та інші.

Отже, переклад газетно - публіцистичного стилю обумовлений деякими специфічними особливостями, які перекладач неодмінно повинен враховувати при перекладі тієї чи іншої статті, або ж заголовку. Для того, щоб переклад тексту публіцистичного стилю був адекватним потрібно звернути увагу, сам перед на те, до якого діапазону стилістичного реєстру належить такий текст. Мається на увазі на яку аудиторію він розрахований. І лише тоді, - виходячи з цього, - дотримуючись визначених мовних стандартів встановлених у виданні якому належить текст - добирати правильні відповідники евфемізмів, парафрастичних фраз, кліше, okazіоналізмів, цитат, афоризмів, популярних виразів тощо [39].

Варто зазначити що англійська і українська мови відносяться не лише до різних гілок індоєвропейської родини мов (перша - до германської, друга - до слов'янської), а також до різних структурних типів мов: англійська - переважно аналітична мова, в якій граматичні відношення у реченні передаються вільними граматичними морфемами, а українська - флексивна мова, у якій граматичні значення й відношення передаються за допомогою зв'язаних граматичних морфем -- флексій. Такі розбіжності в побудові мов, у їх граматичних категоріях, формах та конструкціях і являють першу велику групу граматичних труднощів перекладу. Таким чином в українській мові не існує артиклів, герундія, часових форм дієслова груп Continuous та Perfect,

складних підметових та додаткових інфінітивних конструкцій, а що ж до англійської мови, у ній немає - дієприслівників, категорії роду іменників і прикметників тощо. Деякі відмінності є у побудові речення: на відміну від української мови, у якій група підмета часто може міститися після групи присудка, в англійській мові порядок головних членів речення фіксований, це може вимагати перебудови речення при перекладі.

Друга група граматичних труднощів перекладу пов'язана з неоднаковим обсягом змісту подібних у двох мовах форм і конструкцій. Так, форма теперішнього часу дієслова, присудка в українській мові, відповідає за своїм змістом англійським відповідним формам Present Indefinite, Present Continuous та частково Present Perfect, а форма родового відмінку українського іменника може відповідати за своїм граматичним значенням англійській прийменниково-іменниковій конструкції "of + N" або формі загального відмінку іменника в препозиції до іншого іменника.

Третю групу граматичних труднощів перекладу становлять ті граматичні явища мови тексту оригіналу, які мають відмінності від відповідних граматичних явищ мови перекладу функціональні характеристики: форми однини і множини іменника наявні і в українській, і в англійській мовах, однак форми конкретних іменників можуть не збігатися (англійське evidence вживається тільки в однині, але може перекладатися формою і однини, і множини).

Ще одна група граматичних труднощів перекладу містить ті граматичні явища, які мають різні частотні характеристики в англійській та українській науково-технічній літературі. Так, у першій частотність форм пасивного стану дієслова-присудка набагато більша, ніж у другій, через це у перекладі такі форми часто доводиться замінювати на форми активного стану. Такі труднощі є результатом розбіжностей у мовностилістичних нормах текстів мовами оригіналу й перекладу.

Певні труднощі для перекладачів-початківців становлять граматичні омоніми - формально тотожні граматичні форми або конструкції, що мають

різне граматичне явище (наприклад, дієслово *to do* може вживатися як допоміжне дієслово у заперечувальних та питальних реченнях, дієслово-репрезентант попереднього дієслова та як смислове дієслово).

Висновки до розділу 4.

Рівень відповідальності перекладача при перекладі наукових текстів і газетних слід вважати дуже високим. Наукові і газетні тексти є одними з найскладніших і вимагають до себе особливого підходу та особливої підготовки перекладача до роботи з ними. Ця теза дійсна в найбільшій мірі для перекладу наукових текстів. Перекладати їх потрібно дуже обережно, звертаючи увагу на всі деталі. Також перекладач мусить, насамперед, глибоко розуміти дискурс наукового тексту, тобто всі основні фактори, котрі вплинули на його зміст. У порівнянні з перекладом наукових текстів переклад газетних статей порівняно легший для виконання. В ньому можна використовувати різні види перекладу, які можуть навіть дещо спрощувати зміст, не змінюючи при цьому його головної ідеї чи думки.

РОЗДІЛ 5. Практичне дослідження видів та обраних методик перекладачем науково-технічних та публіцистичних текстів

5.1 Дослідження видів перекладу наукових текстів та їх використання

Існує декілька видів науково-технічного перекладу. Для прикладу візьмемо вільний переклад – його мета це розуміння і передача загального змісту тексту. Данний вид перекладу застосовується у вигляді перекладу-конспекту або ж реферату. Окрім знання граматики і лексики він вимагає певних знань з науки і техніки.

Анотаційний переклад - це коротка характеристика оригіналу, яка являється переліком основних питань, що іноді містить критичну оцінку. Такий вид перекладу надає спеціалісту бачення щодо характеру оригіналу (наукова стаття, технічний опис, науково-популярна книга), дає відомості структури (які питання розглянуто, у якій послідовності, висновки автора), про призначення, актуальність оригіналу, обґрунтованість висновків тощо. Обсяг анотації не може перевищувати 500 друкованих знаків. Адекватний переклад передбачає точну передачу змісту тексту з його повними відтінками і особливостями стилю у відповідності до норм рідної мови.

Реферативний переклад це: 1) письмовий переклад завчасно відібраних частин оригіналу, що складають зв'язний текст; 2) виклад основних положень змісту оригіналу, що супроводжується висновками й оцінкою. Реферативний переклад у 5–10 і більше разів коротший за оригінал.

Точний переклад – це такий переклад, у якому рівнозначно відтворена лише предметно-логічна частина змісту оригіналу при можливих невеликих відхиленнях від жанрово-стилістичної норми та узуальних правил вживання. Вираз «точний переклад» використовується тоді, коли переклад відповідає оригіналу як по змісту, так і по формальних мовних елементах.

При дослідженні в полі зору перебувало встановлення основних міркувань перекладачів при виборі того чи іншого з видів перекладу. Для досягнення зазначеної мети була проаналізована вибірка, яка складається з 20 наукових та 20 газетних (публіцистичних) текстів.

Розглянемо використання засоби перекладу у науковій статті:

Вільний переклад:

Some areas are still strictly out of bounds to humans. - Деякі ділянки досі **непридатні для відвідання**(суворо заборонені для відвідування) людьми.

Fixed-wing craft are first used to make a general radiation map by flying at about 40mph (65km/h) just above the treetops, in a grid pattern. – **Вперше**(спочатку) для створення загальної мапи радіоактивного забруднення використали безпілотники з фіксованим крилом, які пролетіли над верхівками дерев на швидкості 65 км/год відповідно до координатної сітки.

"The legacy left at that facility is essentially spent nuclear fuel scattered on the floor, which was giving a very high radiation dose. About 1.2 millisieverts an hour. That would mean I'd be able to hit my yearly dose within just a few hours." - "Залишки **на цій ділянці** (на цьому об'єкті) – **це перероблене ядерне паливо, що лежить на землі** (це по суті відпрацьоване ядерне паливо, що розкидане на поверхні) дають дуже високу дозу радіації - близько 1,2 мілізіверта на годину. Таким чином, я б отримав свою річну дозу лише за кілька годин".

Буквальний переклад:

The 8.3 billion tonnes is as heavy as 25,000 Empire State Buildings in New York, or a billion elephants. - 8,3 млрд тонн - це, до прикладу, 25 тисяч нью-йоркських хмарочосів "**Емпайр-Стейт-Білдінг**" або мільярд слонів.

A paper authored by the industrial ecologist from the University of California, Santa Barbara, and colleagues appears in the journal Science Advances. – Стаття, написана промисловим екологом з Каліфорнійського університету, Санта-Барбара, і його колегами, з'являється в журналі Science Advances.

Точний переклад:

The robotic aircraft flew novel sensors that have given Ukrainian authorities more up-to-date information on the sites with the greatest contamination. - Безпілотники мали на собі новітні датчики, які дозволили отримати найсвіжішу інформацію про місця з найбільшим забрудненням.

The Red Forest is just 500m from the Chernobyl nuclear complex. - Рудий ліс починається лише за півкілометра від Чорнобильської атомної станції.

It was hit by the immediate fallout from the 1986 explosion and fire in the plant's number-4 reactor. - Ця місцевість сильно постраждала через викиди після вибуху та пожежі на четвертому блоці ЧАЕС у 1986 році.

The great issue is that plastic items, like packaging, tend to be used for very short periods before being discarded. - Велика проблема полягає у тому, що пластикова продукція, така як упаковки, використовується упродовж короткого періоду часу перед тим, як опинитися на смітнику.

Recycling rates are increasing and novel chemistry has some biodegradable alternatives, but manufacturing new plastic is so cheap the virgin product is hard to dislodge. – Обсяги переробки пластика зростають, і новітня хімія пропонує деякі біодеструктивні альтернативи, але виробництво нового пластику таке дешеве, що їм важко впоратися зі свіжовиготовленою пластиковою продукцією.

Висновок: При порівнянні було виявлено таке співвідношення: буквальний переклад 0,35%, 2,19% – вільний переклад і 97,46% – точний переклад, що є адекватним у наукових текстах. Перекладач використав вільний переклад, для того щоб читачу було легше зрозуміти подану інформацію, не опускаючи нічого, чітко перекладаючи текст зберігаючи структуру та адекватний переклад. Хоча вільний переклад не є адекватним і доцільним у наукових статтях, все ж таки він присутній. Буквальний переклад не є адекватним, однак перекладач звертається до нього, щоб передати деякі слова, для прикладу було наведено «Емпайр-Стейт-Білдінг». Це було зроблено для того щоб передати власну назву, якій немає аналогів в нашій мові. Перекладати використовуючи буквальний переклад неможна,

тому що він не лише викривляє зміст, він не може передати граматичну структуру з мови оригіналу на мову якою перекладають. Точний переклад є найбільш адекватним перекладом, він майже не змінює речення при перекладі, звертаючи увагу на всі деталі та нюанси. Проте перекласти абсолютно увесь матеріал лише одним точним перекладом неможливо. Машинний переклад як і дослівний взагалі не використовувався тому що він не є адекватним. Він здатний лише приблизно передати зміст тексту, при цьому допустивши безліч граматичних та лексичних помилок. Художній, авторський та консультативний переклад не використовувався також.

5.2 Методи використані перекладачем при перекладі науково-технічних статей

Перекладачем був використаний зіставний метод який виступає міжпарадигмальним і відрізняється від типологічного пошуком спільного та специфічного у досліджуваних мовах, головною процедурою виступає порівняння.

Також на таблиці вказано які ще методи використав перекладач та для чого:

Компоненти аббревіатур з речень	Переклад компонентів	Метод перекладу
Empire State Buildings	Емпайр-Стейт-Білдінг	Транслітерація
Science Advances	Саєнс Едвенсіз	Транскрибування

Оскільки ці слова є власними назвами перекладачу довелося використати транслітерацію та транскрибування. Проте на мою думку перекладачу не варто було використовувати транскрибування, адже воно дещо вирізняється з тексту, на мою думку варто було залишити власну назву без змін та перенести її.

Також перекладач використав інформаційно-пошуковий метод – для відбору, ознайомлення та опрацювання базових знань, необхідних для перекладу даного тексту. Метод дедукції та індукції був використаний – для

уточнення теоретичних засад, а також для узагальнення даних і формулювання базової інформації

Перекладач також використав адаптивний метод, для того щоб читачам було простіше сприймати інформацію.

Компоненти з тексту	Їх прямий переклад	Переклад запропонований перекладачем	Причина використання такого перекладу
First used	Спочатку	Вперше	Оскільки перекладач використав вільний переклад, зміна прямого значення на довільне при цьому не втрачаючи його значення є доцільним для даного прикладу.
Spent nuclear fuel scattered on the floor	Це по суті відпрацьоване ядерне паливо, що розкидане на поверхні	Це перероблене ядерне паливо, що лежить на землі	Скоротивши даний фрагмент при перекладі перекладач викреслив те що на його думку було зайвим. Це спричинило деякі проблеми при розумінні, адже «відпрацьоване паливо» та «перероблене паливо», хоч і схожі між собою та все ж мають відмінності. Наприклад слово

			«відпрацьований» значить що він уже використаний і не містить в собі нічого більше проте можливо може бути переробленим, натомість слово «перероблене» означає, що паливо ужо було використане повторно.
At that facility	На цьому об'єкті	на цій ділянці	Враховуючи контекст автор змінив значення слова, що не спричинило якогось непорозуміння при сприйманні інформації. Переклад не зазнав якихось критичних змін і тому для всіх зрозуміло про що йде мова.

Взявши до уваги використаний переклад та його пряме значення можна зробити висновок що перекладач досягнув мети в адекватному перекладі. Проте він все таки допустив декілька помилок а саме: не зовсім доцільне скорочення, яке радше надало більше проблем чим допомогло перекладачеві, а отже перекладач або вирішив що все й так буде зрозуміло для аудиторії або ж полінився знайти відповідник до слова чи виразу у словнику. Йому варто було звернути уваги на різні значення та обрати найбільш підходяще, адже не

завжди скорочення це найкращий варіант. Хоча враховуючи що це було зроблено для науково-технічної статті а отже для спеціальної цільової аудиторії, перекладач досягну мети надати адекватний переклад.

5.3 Дослідження видів перекладу газетних статей та їх використання

Переклад публіцистики сполучається з цілою низкою перекладацьких проблем. Публіцистичні тексти містять в собі не лише спеціальні терміни, але й елементи полеміки. Автор завжди уособлює в сам перед власну думку таким чином перед перекладачем постає завдання подати данну інформацію правильно. Публіцистичні тексти предвіщає використання великої кількості різного матеріалу з різноманітних областей науки й техніки, а також із художньої літератури. Через це з'явилися проміжні та комбіновані типи текстів: науково-публіцистичний та художньо-публіцистичний. При перекладі тексту, що має відношення до публіцистичного стилю варто приділити увагу двом характеристикам:

- 1) Денотативну
- 2) Експресивну

Денотативна характеристика пов'язана із передачею інформації. Що ж до експресивної характеристики, вона має зв'язок із передачею відношення до того чи іншого факту, особистості чи події. Таким чином специфічною рисою публіцистичного стилю є логічність висловлювання та, в той же час, образність мови.

Також варто зауважити, що текстам даного стилю притаманний:

- короткий виклад при інформативній насиченості; наявність суспільно-політичної лексики і фразеології, а також переосмислення лексики інших стилів (в особливості, термінологічної) для публіцистичних цілей;
- введення, зі стилістичною метою, метафор, алегорій, історизмів, архаїзмів, неологізмів та ін. і пов'язана з цим розмаїтість ресурсів словотвору.
- використання зображувально-виразних засобів мови, а саме засобів стилістичного синтаксису (риторичні питання і вигуки, паралелізм побудови,

еліпс, повтори, інверсія і т.д.).

- висока алюзійність. Відображається ще, що автор користується прихованим чи явним цитуванням з відомих творів, кінофільмів, пісень...

Особливу роль в подібних текстах відіграють так звані модні слова. Цими словами можуть бути ті, які мають іншомовне походження ("маргінальний", "офіс") а також і ті, що розширили свій діапазон сполучення з іншими словами ("стилістика меблів", "стилістика автомобілів").

При дослідження видів перекладу газетних статей було виявлено такі типи перекладу, як вільний, буквальний та адекватний; Вільний переклад:

Вільний переклад:

It is not easy being the president. - Бути президентом непросто.

But paint he must. Volodymyr Zelenskiy, a former successful TV actor and producer, was entrusted with doing just that. - Але робити це потрібно. Саме Володимиру Зеленському, колишньому успішному телевізійному актору та продюсеру, виборці довірили цю задачу.

Elected last year with 73% of the vote, now his popularity is hovering around 40%. It's not great. - Президент, обраний минулого року з 73% голосів, не виправдовує цієї довіри, адже зараз його популярність коливається в межах 40%. Це не дуже гарний показник.

Looked at from 30,000 feet, Ukraine's debt burden dropped from 80% of GDP in 2016 to 52% today and inflation is around 4%. Interest rates have dropped over the last couple of years by around 700 basis points and are now at 11%. This is a growth killer. Ukraine's economy is fragile. - Згідно останніх спостережень, боргове навантаження на Україну знизилося з 80% ВВП у 2016 році до 52% сьогодні, а інфляція складає близько 4%. Процентні ставки за останні кілька років знизилися приблизно на 700 базових пунктів і зараз становлять 11%. Це вбиває будь-який ріст. Економіка України дуже нестабільна.

Буквальний переклад:

Being the president of a country that has a military conflict with Russia, and is the source of negative headlines in the U.S. on account of privately held energy firm Burisma makes it all the harder to paint Ukraine with a clean brush. - А бути президентом країни, яка перебуває у військовому конфлікті з Росією та є причиною низки негативних заголовків в США стосовно приватної енергетичної компанії **Burisma**, робить цю задачу ще складнішою, адже потрібно суттєво очистити Україну в різних сферах.

Translatotron is the first end-to-end model that can directly translate speech from one language into speech in another language. - **Translatotron** - перша модель, яка може безпосередньо перекладати з однієї мови на іншу.

Точний переклад:

“Investors were looking forward to 2020 with Zelenskiy. They all thought it would be a stable year of expansion. But all of a sudden, many of them are taking a second look at it and putting plans on hold.” – *“Інвестори з нетерпінням чекали на 2020 рік із Зеленським. Вони думали, що це буде стабільний рік розширення. Але раптом, багато хто з них переглядають ці можливості і призупиняють свої плани”*

“The government reshuffle couldn’t have come at a worse moment for Ukraine, with the coronavirus outbreak, a global market downturn, no IMF deal, secondary market bondholders becoming itchy, and significant sovereign debt repayments due. The key priorities of the new government should be to ensure macroeconomic stability...and boost foreign direct investment.” - *“Перестановка в уряді не могла наступити в гірший момент для України: спалах коронавірусу, спад на світовому ринку, відсутність угоди з МВФ, погіршення настроїв у власників облігацій на вторинному ринку та потреба у своєчасному погашенні значного державного боргу. Основними пріоритетами нового уряду повинні стати забезпечення макроекономічної стабільності... та стимулювання прямих іноземних інвестицій.*

“This was the first government where there was no high-level corruption,” Zelenskiy says, in case anyone was thinking they were corrupt somehow. “But not

stealing is not enough. This was a government of new faces, but faces are not enough. New brains and new hearts are needed.” - "Це був перший уряд, де не було корупції на високому рівні", - каже Зеленський, у випадку якщо хтось думав, що вони якось корумповані. "Але не красти - недостатньо. Це був уряд нових облич, але облич недостатньо. Потрібні нові мізки та нові серця".

Висновок: При порівнянні було виявлено таке співвідношення 5,59% - вільний переклад, 93,18% - точний переклад і 1,23% - буквальний переклад (в даних текстах етимологічний буквалізм). Вільний переклад використовувався щоб максимально спростувати подану інформацію, щоб вона була не тільки зрозуміла, а й цікавою навіть для пересічної особи. Це дещо змінило текст оригіналу, проте все ж не втратило головної думки статті. У публіцистичних текстах він не є домінуючим, проте все ж вживається частіше ніж в наукових текстах. Буквальний переклад, використовувався лише для відтворення власних назв, яких немає аналогів в рідній мові. Цей переклад не є адекватним, хоча перекладач вимушений користуватись ним для передавання деяких слів і власних назв. Точний переклад є домінуючим. Він передає повний зміст речення. Також він не змінює чи спотворює лексичну та граматичну частину. Дослівний переклад недопустимий в публіцистичних статтях, адже він не зможе правильно передати деякі фрази та речення автора, особливо якщо в них є підтекст. Машинний переклад також є недопустимим, хоча його використання не виключається. Художній, авторський та консультативний переклад не використовувався. перекладі

5.4 Методи використані перекладачем при перекладі публіцистичних текстів

Перекладач використовував як денотативний так і експресивний метод щоб правильно передати слова. Особливу увагу варто приділити саме експресивному методу, адже перекладачу довелося перекладати цитати та пряму мову, а отже правильне їх подання було основою для успішного перекладу. Правильно передати суть сказаних слів, а оскільки це

публіцистична стаття, потрібно щоб все було зрозуміло для будь якої пересічної людини.

Зважаючи на це перекладач використав такі методи:

Компоненти аббревіатур з речень	Переклад компонентів	Метод перекладу
Burisma	Burisma	Повне передання слова без будь-яких змін(адаптація)
Translatotron	Translatotron	Повне передання слова без будь-яких змін(адаптація)

Зважаючи на те як перекладач перед можна сказати що такий переклад є можливим, оскільки це власна назва їй немає аналогів, а отже у перекладача було три варіанти його перекласти: транслітерацією, транскрибуванням, або ж передати власну назву не змінюючи її і в мові перекладу.

Також проаналізувавши переклад, можна сказати що автор прибіг до використання адаптивної стратегії, а також використав стратегію дослівного перекладу.

Компоненти з тексту	Обрана стратегія	Переклад запропонований перекладачем	Причина використання такої стратегії перекладу
But paint he must. Volodymyr Zelenskiy, a former successful TV actor and producer, was	Адаптивна стратегія	Але робити це потрібно. Саме Володимиру Зеленському, колишньому успішному телевізійному актору та	Зважаючи на особливий зміст речень, перекладач вжив таку стратегію щоб інформація була зрозуміла для читачів. Це трохи змінило зміст речення, проте не змінило його суті, що

entrusted with doing just that. -		продюсеру, виборці довірили цю задачу.	впринципі дозволяється перекладачу, тому що його ціль не тільки повністю перекласти весь текст, але й зробити його зрозумілим людям які його читають, по суті перекласти його адекватно. Тому трохи змінивши інформацію при перекладі перекладач досягнув поставленої цілі.
Elected last year with 73% of the vote, now his popularity is hovering around 40%. It's not great. -	Адаптивна стратегія	Президент, обраний минулого року з 73% голосів, не виправдовує цієї довіри, адже зараз його популярність коливається в межах 40%. Це не дуже гарний показник.	Використавши ту ж саму стратегію, перекладач намагався досягнути того ж самого результату, що і у попередньому прикладі. Проте тепер йому довелося додати набагато більше інформації якої не було вказано в оригінальному тексті. Це спричинило використання вільного перекладу, де суть була передана, хоча й довелося дещо розширити переклад

			поясненням.
<p>“Investors were looking forward to 2020 with Zelenskiy. They all thought it would be a stable year of expansion. But all of a sudden, many of them are taking a second look at it and putting plans on hold.”</p>	<p>Стратегія дослівного перекладу</p>	<p><i>“Інвестори з нетерпінням чекали на 2020 рік із Зеленським. Вони думали, що це буде стабільний рік розширення. Але раптом, багато хто з них переглядають ці можливості і призупиняють свої плани”</i></p>	<p>Перекладач вдався до використання дослівного перекладу, тому що передати пряму мову зі змінами переклад зважив не доцільним. Якби речення були ускладненими граматичними та лексичними конструкціями, можливо перекладачу довелося б розбити складні речення на менші і надати такий переклад, це знизило б неточності і таким чином він би не викликав непорозуміння у читачів. А оскільки речення не були ускладнені, дослівний переклад можна назвати адекватним у такому випадку.</p>

Проаналізувавши данні частини публіцистичного тексту, оригіналу та його перекладений варіант, можна з упевненістю сказати, що при перекладі публіцистичних статей та текстів можна і навіть потрібно відступати від

дослівного перекладу, якщо це потрібно для пояснення аби у читача не виникло не порозуміння та питань. Тому перекладач вдавався до адаптивної стратегії при перекладі, хоча він і не відмовився від стратегії дослівного перекладу, коли перекладав слова прямої мови. Хоча його текст не є абсолютно точним, проте він є адекватним, що означає що перекладач виконав своє завдання.

5.5 Аналіз та їх відсоткове співвідношення всіх стратегій використаних перекладачем

Використання стратегій є важливим пунктом при перекладі. Обираючи стратегії перекладачі спираються на особливості текстів та те що вони висвітлюють.

За одиницю вимірювання для співвідношення було взято 1 абзац.

Усього вийшло 435 одиниць. З яких публіцистичного стилю: 234 одиниць; та 201 одиниця наукового стилю.

Використані стратегії	Співвідношення стратегій в публіцистичних статтях	Співвідношення стратегій в наукових статтях	Аналіз використаних стратегій
Стратегія дослівного перекладу	15%	7%	Проглянувши використану стратегію в наведеному співвідношенні варто зазначити що обираючи данну стратегію перекладач опирався на те що у статтях була пряма мова, саме цим обумовлено її

			використання.
Адаптивна стратегія	51%	58%	Данна стратегія використовувалася для того щоб дещо спростити переклад, та зробити його більш зрозумілим для рецепієнта.
Стратегія прямого перекладу	29%	13%	Стратегія прямого перекладу використовувалась для прямого перекладу назв.
Стратегія компресії/декомпресії	5%	22%	Стратегія компресії/декомпресії є найбільш доцільні при перекладі наукових статей де є доцільним розширений або стислий переклад.

Висновки до розділу 5

В результаті дослідження було виявлено таке співвідношення використання видів перекладу для статей публіцистичного стилю: буквальний переклад - 0,35%, 2,19% - вільний переклад. А також співвідношення використання видів перекладу для статей наукового стилю: 97,46% - точний переклад, що є адекватним у наукових текстах; 5,59% - вільний переклад, 93,18% - точний переклад і 1,23% - буквальний переклад (в

даних текстах етимологічний буквалізм). Це свідчить про те, що і наукові статті, і газетні публікації перекладаються здебільшого адекватним перекладом, отже він є домінуючим. Щоправда в газетних текстах допустима більша кількість слів вільного перекладу та інших видів перекладу, наприклад, буквальний переклад.

Також використання різного роду методів та стратегій вказує на те що перекладачі використовують досить часто адаптивну стратегію при перекладі публіцистичних текстів, а також іноді вільний переклад при перекладі науково-технічних статей. Використання вільного перекладу, на мою думку у науково-технічних статтях, варто скоротити до мінімуму, адже повністю відмовитись від нього буде неможливо, проте він є не зовсім доцільним у таких текстах. Однак у публіцистичних текстах він є більш доцільним.

Варто зазначити що стратегія компресії/декомпресії знаходить своє місце на мою думку саме у наукових статтях. Де потрібно наводити приклади, або пояснювати більш широко якісь поняття, що є не всім відомі.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Методи перекладу, як і стратегія перекладу займають важливе місце у професійній діяльності перекладача. В залежності від типу тексту, перекладач обирає свою власну стратегію та метод для перекладу відповідного тексту. Хоча всі методи перекладу є однаково прийнятними, але кожен із них у конкретній ситуації може вийти вперед як найкращий при перекладі певного тексту. Зате при роботі з іншим типом тексту він може виявитися як зовсім неефективний. Тому кожен текст слід вважати винятковим і спеціально готуватися до його перекладу. До кожного тексту потрібно підходити як до мистецької картини, обережно її досліджувати, щоб потім з неї створити своє. Так само й перекладач підходить до кожного тексту при перекладі, обережно підібравши правильну стратегію, метод та за допомогою спроб та помилок обрати саме правильний підхід і лише тоді починати переклад.

За допомогою різних джерел було встановлено, що навчання перекладача не є легким завданням. Кожен вчений має певні схильності щодо свого бачення правильного перекладу. Протягом всього дослідження, було виявлено, що існує безліч методів, підходів та стратегій щодо перекладу та його навчання спеціалістів. До цього переліку увійшли такі підходи: когнітивно-комунікативний підхід, комунікативний підхід, лінгвокраїнознавчий підхід, соціокультурний підхід. А також такі стратегії: стратегія з'ясування жанрово-стильової належності тексту; стратегія визначення домінантної насиченості; стратегія можливого прогнозування; стратегія спроб та помилок; стратегія компресії/декомпресії; стратегія компенсаційних модифікацій; стратегія передачі світосприйняття; стратегія дослівного перекладу; транзитивна стратегія; адаптивні стратегії.

Аналіз матеріалу показав, що «переклад» це збагачене поняття. Вибір будь якої стратегії, підхода чи має свої відмінності, які проявляються на всіх рівнях.

Було виявлено декілька складових основ навчання перекладу та його власному значенню за різними науковцями. І кожен з них має різні складові.

Через те, що кожен лінгвіст має власне бачення цього поняття, щодо навчання перекладачів не можливо повністю знайти стійке розуміння чи один принцип щодо навчання, у кожного він різний. На цю тему було проведено немало досліджень, але все ж прийти до одного принципу не вдалося.

Провівши аналіз використаних стратегій, ми прийшли до висновку, що абсолютно всі з використаних стратегій є доцільними та логічно правильними, оскільки вони можуть використовуватись в даних статях.

В залежності від способу розрахунку, були виявлені різні відсотки певних стратегій та видів перекладу у наукових та публіцистичних статях. Різниця є в тому, що хоч вони використовують ті ж самі стратегії, їх відсоткове співвідношення різне що вказує на доцільність використання тієї чи іншої стратегії в різній сфері.

Результати дослідження, виконаного в даній магістерській роботі, можуть бути використані при читанні спецкурсів та спецсемініарів з перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода. М. : Международные отношения, 1975. 240 с.
2. Борисова Л.І. Особливості перекладу загальної та загально наукової лексики з англійської мови на українську. М.: ВЦП, 2000. 171 с.
3. Бреус Є.В. Основи теорії та практики перекладу з англійської мови на українську: Учбовий посібник. М.: УРАО, 2000.
4. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури
5. Ковганюк С. Практика перекладу / С. Ковтонюк. – К. : Дніпро, 1968.
6. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) /Комиссаров В.Н. - М.: Высшая школа, 1990.
7. Конкульовський В. В. До проблеми перекладу кінотекстів комедійного жанру / В. В. Конкульовський // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. - № 16 (227). - Ч. І. - 2011.
8. Рецкер Я. И. Пособие по переводу с английского языка на русский / Я. И. Рецкер. - М.: Просвещение, 1982.
9. Стратегии перевода (теоретические основы модуля) : учебный модуль для слушателей специальности “Переводчик в сфере профессиональной коммуникации” / сост. Е. Г. Поломских, В. В. Барсукова ; Перм. ун-т. – Пермь, 2009. – 255 с.
- 10.Стрілець В. В. Сутність письмового перекладу як виду мовленнєвої діяльності / Київський національний лінгвістичний університет, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка. Рекомендовано до друку 28.05.2018 / УДК 371.315:811.111’255.
- 11.Українська мова (за професійним спрямуванням). Тексти лекцій / упоряд. Н. М. Сизоненко, Н. Ф. Мельник, С. Г. Різник, Н. І. Тесля, Н. О. Швець. – Полтава : РВВ ПДАА, 2011. – 336 с.

- 12.Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. – 2-ге вид., випр. і допов. – Київ: Алерта, 2011. – 694 с.
- 13.Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты / А. Д. Швейцер. – М. : Наука,1988. – 215 с.
- 14.Сафонова В.В. Изучение языков международного общения в контексте диалога культур. – Воронеж: Истоки,1996. – 239 с.
- 15.Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения / Я. А. Коменский. - М. : Госпедиздат, 1955. - 665 с.
- 16.Ежова Л.М. Совершенствование методики обучения письменному переводу общественно-политических текстов на среднем этапе обучения в специализированных вузах: автореф. дис. ... канд. пед. Наук: 13.00.02. Москва, 2003. 20с.
17. Генрі О. Вибране: Королі і Капуста. Оповідання та новели / О. Генрі. – Видавництво «А.С.К.», 2006. – 704 с.
18. Henry O. Cabbages and Kings / O. Henry – New York : Simon & Schuster, 2014. – 176 p.
- 19.Once and for All: The Best of Delmore Schwartz / ed. by C. M. Teicher. New York: New Directions Publishing, 2016. 280 p.
20. Вірші Делмора Шварца в перекладах українською / пер. О. Крикова.
URL: <https://litcentr.in.ua/load/300-1-0-3029>
21. <http://um.co.ua/1/1-2/1-29256.html>
- 22.Thackeray W.M. Vanity Fair. – London: SMITH, ELDER & CO. – 1886. – 450
- 23.Теккерей В. Ярмарок Суєти. Роман. Кн. 2/ Перекл. з англ. О. Сенюк. – К.: Дніпро,1979. – 382 с. – (Вершини світового письменства)
- 24.Теккерей В. Ярмарок Суєти: Роман (кн. I) / Перекл. з англ. О. Сенюк; Передм. К. Шахової. – К.: Дніпро,1979. – 405 с. – (Вершини світового письменства).

25. King S. 11.22.63. London : Hodder & Stoughton, 2011. 740 p. URL: <https://books.google.com.ua/books?id>
26. Кінг С. 11/22/63. Х. : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2012, 896 с. URL: https://read-online.in.ua/book/b_112263
27. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства / М. П. Кочерган. – К. : Академія, 2006. – 423 с
28. Найда Ю. К науке переводить. Принципы соответствий / Ю. Найда // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике: сб. статей. – М.: Международные отношения, 1978. – С. 23-45.
29. Toury Gideon. Descriptive Translation Studies and Beyond / T. Gideon. - Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins, 1995. – 204 p.
30. Newmark P. Approaches to Translation / P. Newmark. – Oxford, 1981.- 201 p.
31. Шиба А. В. Використання нових інформаційних технологій у процесі формування професійної компетентності майбутнього перекладача засобами інтерактивних технологій / А. В. Шиба // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол. : Т.І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. – Запоріжжя, 2013. – Вип. 28 (81). – С. 356-365
32. Шиба А. В. Специфіка формування загальної компетенції студентів-перекладачів / А. В. Шиба // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі українки. – Вип. 8. – Серія Філологічні науки (Мовознавство). – Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2010. – С. 374–377.
33. Золян С.Т., Абрамян К.Ш. Лингвистические аспекты теории перевода (хрестоматия). – Ереван : Лингва, 2007. – 307 с.
34. Комисаров В.Н. Современное переводоведение / В.Н. Комиссаров. 2-е изд., испр. – М.: Р. Валент, 2011. – 408с.
35. Підручна, З. Теоретичні аспекти професійної компетенції майбутніх перекладачів / З. Підручна // Studia Methodologica : [науковий збірник] / гол. ред. Р. Гром'як ; відп. ред. Ю. Завадський ; редкол.: О. Куца, М.

- Любашук, Н. Поплавська [та ін.]. – Тернопіль : ТНПУ, 2011. – Вип. 31. – С. 39-42.
- 36.Рибінська Ю.А. Методичні основи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх філологів засобами креативного перекладу [Текст] : [монографія] / Юлія Рибінська ; Київ. нац. ун-т культури і мистец. - Тернопіль : Астон, 2013. - 299 с.
37. Россельс Вл. Перевод и национальное своеобразие подлинника. В сборнике «Вопросы художественного перевода». - М.: Советский писатель, 1985. - 169 с.
- 38.Шкондин М. В. Газетно - журнальная типология в условиях становления коммуникативной системы информационного общества. - М., 2003. - 154с.
- 39.Латышев Л. К. Перевод: проблемы теории, практики и методики преподавания. - М.: Просвещение, 1988. - 159 с.
- 40.<https://www.bbc.com/ukrainian/news-48202957>
- 41.Конспект лекцій з дисципліни «Порівняльна грамати́ка англійської та української мов» для студентів ІІІ курсу денної та ІV курсу заочної форм навчання напряму 020303 «Філологія» / Укл. ст. викладач Бе́ляков В.І. – Дніпродзержинськ. ДДТУ, 2012. – 52 с.
- 42.Орехова Н. Н. Пунктуация и письмо: монография / Н. Н. Орехова. – Ижевск: Изд. дом «Удмуртский университет», 2000. – 216 с.
- 43.Покорна Л. Інтерферуючий вплив української мови під час навчання структурі англійського речення / Людмила Покорна // Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Сер. Лінгвістика. – 2014. – Вип. ХХІ.
- 44.Снегірьова Є. Компресія і втрати змісту при синхронному перекладі: як не перейти межу / Є. Снегірьова // Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи : зб. наук. пр. – Вип. 5. – К. : Логос, 2010. – С. 206–214.
- 45.Шокина А. Языковая компрессия в рекламном тексте [Электронный ресурс] / А. Шокина // Медиаскоп : электрон. науч. журн. фак.

- журналістики МГУ ім. М. В. Ломоносова. – 2008. – № 2. – Режим доступу : <http://mediascope.ru/node/240>
46. Камінський Ю. Декомпресемна асиметрія англійських та українських мовленнєвих знаків / Ю. Камінський // Вісн. Сум. держ. ун-ту. Сер. : «Філологія». – Суми : СумДУ, 2008. – № 1. – С. 30–34.
47. Попович А. Проблемы художественного перевода. Москва : Высшая школа, 1980. 199 с.
48. Телия В. Н. Культурно-языковая компетенция: ее высокая вероятность и глубокая сокровенность в единицах фразеологического состава языка. Культурные слои во фразеологизмах и в дискурсивных практиках. Москва : Языки славянской культуры, 2004. С. 19–31.
49. Глазунова Т. В. Види письмових висловлювань як об'єкт навчання. Київ: Іноземна мова, 1997. 115 с.
50. Почтарьова Л. Я. Характеристика труднощів, які виникають під час вивчення іноземної мови та рекомендації щодо їх подолання / Л. Я. Почтарьова // Матер. Міжнар. наук.-практ. конф. «Дні науки-2012» (12-14 квітня 2012 року). – Прага, 2012.
51. Жлуктенко Ю.О. Порівняльна грамати́ка англійської та української / Ю.О. Жлуктенко – К. : Радянська школа, 1960. – 160 с.
52. Покорна Л. Інтерферуючий вплив української мови під час навчання структурі англійського речення / Людмила Покорна // Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Сер. Лінгвістика. – 2014. – Вип. ХХІ.
53. Камінський Ю. Комплементарна єдність компресії та декомпресії в межах закону мовної економії / Ю. Камінський // Вісн. Сум. держ. ун-ту. Сер. : «Філологія». – Суми : СумДУ, 2007.
54. Дюндик Б. П. Компрессия придаточных предложений в современном английском языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.01 «Русский язык» / Б. П. Дюндик ; Моск. гос. пед. ин-т им. В. И. Ленина. – М., 1971. – 15 с.

55. Баранова А. В., Болсуновская Л. М., Коротченко Т. В., Матвеев И. А. Проблема эффективности языковой подготовки инженера при переходе на двухуровневую систему образования. Филологические науки. Вопросы теории и практики. 2013.
56. Струтинська, О. В. (2020). Особливості сучасного покоління учнів і студентів в умовах розвитку цифрового суспільства. Електронне наукове фахове видання "Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету", (9), 145-160. <https://doi.org/10.28925/2414-0325>.
57. Телия В. Н. Фактор культуры и возрождение фразеологизмов. Москва, 1977. 260 с.
58. Гумбольдт В. фон. Язык и философия культуры. Москва : Прогресс, 1985. 448 с.
59. Гак В. Г. Фразеология, образность и культура : сборник статей. Москва : Рус. яз., 2000. 210 с.
60. Цетлин В. С. Знания, умения и навыки в обучении иностранным языкам. Иностранные языки в высшей школе, 1969.
61. Щукин А. Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика : учеб. пособие для преподавателей и студентов. Москва : Филоматис, 2006. 480 с.
62. Фоломкина С. К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе : учеб.-метод. пособие для вузов. Москва : Высшая школа, 2005. 255 с.
63. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. ; кол авт. за ред. М. І. Пентилюк. Київ : Ленвіт, 2015. 320 с.
64. Рогова Г. В., Верещагина И. Н. Методика обучения английскому языку на начальном этапе в общеобразовательных учреждениях: пособие для учителей и студентов пед. вузов. Москва : Просвещение, 2000. 232 с.
65. Редько В. Г. Теоретико-методичні засади компетентнісно-діяльнісної технології навчання іноземних мов. Fundamental and applied researches in

- practice of scientific schools: International Scientific Journal. 2018. Number 2. Volume 26. P. 313—320
- 66.Поташник М. М. Требования к современному уроку : метод. пособие. Москва : Центр пед. образования, 2007. 272 с.
- 67.Плахотник В. М. Обучение орфографии трудных слов в английском языке. Иностранные языки в школе. 1978.
- 68.Пейп С. Дж., Чошанов М. А. Учебные портфолио — новая форма контроля и оценки достижения учащихся. Директор школы. 1998.
- 69.Педагогика : большая современная энциклопедия / авт.-сост. Е. С. Рапацевич. Минск : Совр. слово, 2005. 719 с.
- 70.Пассов Е. И., Кузовлева Н. Е. Основы коммуникативной теории и технологии иноязычного образования: метод. пособие для преподавателей русского языка как иностранного. Москва : Русский язык, 2010. 568 с.
- 71.Никитенко З. Н. Методика овладения иностранным языком на начальной ступени школьного образования: учеб. пособие для студентов вузов. Москва : Прометей, 2013. 288 с.
- 72.Методичні рекомендації щодо викладання іноземних мов у 2019/2020 навчальному році : Лист МОН України від 281 01.07.2019 р. №1/11-5966. URL: <https://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-vykladannya-inozemnyhmov-u-2019-2020-navchalnomu-rotsi/>
- 73.Методика обучения иностранным языкам: традиции и современность : монография / под ред. А. А. Миролюбова. Обнинск : Титул, 2010. 464 с.
- 74.Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. ; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
- 75.Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підруч. / кол. авторів під кер. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 1999. 328 с.

- 76.Махмутов М. И. Проблемное обучение: основные вопросы теории. Москва : Педагогика, 1975. 368 с.
- 77.Мартинова Р. Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. пед. наук : 13.00.09. Київ, 2007. 51 с.
- 78.Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні — інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. Київ : Грамота, 2005. 448 с.
- 79.Коньшева А. В. Современные методы обучения английскому языку Минск : ТетраСистем, 2005. 176 с.
- 80.Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : «К.І.С.», 2004. 112 с.
- 81.Вопросы контроля обученности учащихся иностранному языку : метод. пособие / под ред. А.А. Миролубова. Обнинск : Титул, 2001. 80 с.
- 82.Бим И. Л. Компетентностный подход к образованию и обучению иностранным языкам. Компетенции в образовании: опыт проектирования : сб. науч. Трудов / под ред. А. В. Хуторского. Москва : НВП «ИНЭК», 2007.
- 83.Яшина Н. К. Учебное пособие по письменному переводу. Гос. ун-т им. А. Г. и Н. Г. Столетовых. Владимир : Изд-во ВлГУ, 2016. 152 с.
- 84.Щербина С. М. Науковий стиль у системі стильової диференціації сучасних літературних мов. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 9 : Сучасні тенденції розвитку мов – Вип. 16, 2017. С. 261–268.
- 85.Черноватий Л. М. Психолінгвістичні основи теорії педагогічної грамматики. Х. : Основа, 2006. 245 с.
- 86.Чередниченко О. І. Теорія і практика перекладу. К. : Либідь, 2005. 370 с.
- 87.Художній переклад // Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці : Золоті литаври / гол. ред. А. Волков, 2001. 634 с.

- 88.Фоміна Л. В. Методичні рекомендації з дисципліни «Особливості перекладу художніх творів» для студентів заочно-дистанційної освіти спеціальності «Переклад» / Упоряд.: Л. В. Фоміна. Д. : Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», 2015. 164 с.
- 89.Семёнов А. Л. Основные положения общей теории перевода. М. : Издво Российского ун-та дружбы народов, 2005. 99 с.
- 90.Паршин А. Теория и практика перевода, 2012. URL : <https://bit.ly/3mg02Ti>
- 91.Особливості художнього перекладу: граматичний аспект: монографія / С. Ревуцька, Т. Жужгіна-Аллахвердян, В. Введенська, С. Остапенко, Г. Удовіченко ; ДонНУЕТ. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2018. 116 с.
- 92.Науменко Л. П., Гордєєва А. Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську : навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2011. 136 с.
- 93.Миньяр-Белоручев Р. К. Общая теория перевода и устный перевод. М. : Воениздат, 1980. 237 с.
- 94.Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу. К. : Центр учбової літератури, 2009. 467 с.
- 95.Максімов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для 68 студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання : навчальний посібник. К. : Ленвіт, 2006. 157 с.
- 96.Линтвар О. М. До проблеми художнього перекладу. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна – № 30, 2012. С. 144–147.
- 97.Левицкая Т. Р., Фитерман А. Н. проблемы перевода (на материале современного английского языка). Москва : Международные отношения, 1976. 206 с.
- 98.Латышев Л. К. Перевод : теория, практика и методика преподавания : учебник. М. : Академия, 2003. 362 с.
- 99.Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. 5-те вид., виправ. і допов. Вінниця : Нова Книга, 2017. 448 с.

100. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу: навч. посіб. К. : Юніверс, 2003. 280 с.
101. Коптілов В. В. Актуальні питання українського художнього перекладу. К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1971. 129 с.
102. Кобякова І. К. Механізми перекладу складних речень як мінімальної одиниці перекладу в англійській мові. The 4th International scientific and practical conference “Topical issues of the development of modern science” (December 11-13, 2019). Sofia : Publishing House “ACCENT”, 2019. С. 412–420.
103. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську. [укр./англ.] : навч. посіб. для ВНЗ. Вінниця : Нова Книга, 2003. 605 с.
104. Кальниченко О. А. Теорія перекладу. Харків : Вид-во НУА, Ч. 1, 2017.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Zelensky visits front-line positions of Ukrainian military in Donbas
<https://en.interfax.com.ua/news/general/784238.html>
2. Zelensky does not fulfill his obligations to fight corruption - Active Group poll
<https://en.interfax.com.ua/news/general/783962.html>
3. Coronavirus: Australian scientists map how immune system fights virus
<https://www.bbc.com/news/world-australia-51921403>
4. Нестійкий український Уряд відлякує інвесторів Джерело: <https://biz.censor.net/r3183308>
5. Interview of Volodymyr Zelensky for The New York Times
<https://www.president.gov.ua/en/news/intervyu-volodimira-zelenskogo-new-york-times-65705>
6. Британські дрони складають карту Рудого лісу в Чорнобилі
<https://www.bbc.com/ukrainian/news-48202957>

7. Magnetic-field-inspired Navigation for Quadcopter Robot in Unknown Environments (2019)
<https://gtr.ukri.org/publication/overview?outcomeid=5c8690a92734f3.37505188&projectref=EP/R02572X/1>
8. Highly Maneuverable Eversion Robot Based on Fusion of Function with Structure (2021)
<https://gtr.ukri.org/publication/overview?outcomeid=6047caa836ead0.12455089&projectref=EP/R02572X/1>
9. World Bank on Dec 10, Dec 17 to consider provision of two tranches of up to \$500 mln to Ukraine <https://en.interfax.com.ua/news/economic/783811.html>
10. EU Council decides to provide Ukraine with EUR 31 mln for strengthening defense within framework of European Peace Facility
<https://en.interfax.com.ua/news/general/783526.html>
11. Ukraine elected member of UNESCO Committee for Protection of Cultural Property in Event of Armed Conflict
<https://en.interfax.com.ua/news/general/783229.html>
12. Ukraine sees 13,777 new cases of COVID-19 in past 24 hours
<https://en.interfax.com.ua/news/general/783694.html>
13. German Ambassador to Ukraine: de-oligarchization law can only be first step in fight against oligarchs <https://en.interfax.com.ua/news/general/782800.html>
14. German Ambassador on Ukraine's NATO membership: everyone fears to be in direct war with Russia <https://en.interfax.com.ua/news/general/752331.html>
15. Zelensky, Pentagon chief discuss deepening cooperation between Ukraine, United States in security, defense spheres
<https://en.interfax.com.ua/news/general/774367.html>
16. Zelensky: We won't stop war without direct negotiations with Russia
<https://en.interfax.com.ua/news/general/783193.html>

17. Ukraine pledges to return ceiling for govt guarantees of 3% of state budget revenue from 2022 – memo with IMF
<https://en.interfax.com.ua/news/economic/781948.html>
18. Rada's adoption of three financial laws to help build powerful financial sector in Ukraine – Rozhkova
<https://en.interfax.com.ua/news/economic/780853.html>
19. State budget deficit in 2021 may come to UAH 170 bln instead of planned UAH 220 bln – KSE <https://en.interfax.com.ua/news/economic/778452.html>
20. Ukraine signs contracts for coal supply from Poland, U.S., South Africa – Energy Minister <https://en.interfax.com.ua/news/economic/777807.html>
21. Вартість вугілля, яке ДТЕК постачає "Центренерго", прив'язана до API2 плюс доставка <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/783041.html>
22. Німеччина працює над продовженням транзиту газу через Україну на 5-10 років – посол <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/782699.html>
23. Мінінфраструктури у 2022 році очікує реалізації двох пілотних проектів концесії автошляхів у партнерстві з IFC та EBRD
<https://ua.interfax.com.ua/news/economic/781696.html>
24. Аудит боргу Молдовагазу перед Газпромом буде завершено до 1 травня, запевняє віце-прем'єр Молдови
<https://ua.interfax.com.ua/news/economic/781616.html>
25. Меморандум із МВФ передбачає призначення голови САП до грудня та заходи щодо підтримки населення в період підвищення світових цін на газ <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/781519.html>
26. Ціна газу в Європі знову вища за \$1000/тис. куб. м через настання холодів та скорочення вітрогенерації
<https://ua.interfax.com.ua/news/economic/781511.html>

27. Україна реалізовує вісім проектів ЄБРР на суму EUR1,68 млрд – Мінфін
<https://ua.interfax.com.ua/news/economic/781487.html>
28. Президент США висунув Павеллу на другий термін на посаді голови
ФРС <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/781347.html>
29. Туніс готовий до початку переговорів про ЗВТ з Україною з 2022 р. -
посол України <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/780719.html>
30. Daimler продав усі свої акції Renault на 305 млн євро
<https://ua.interfax.com.ua/news/economic/779058.html>
31. ЄС потрібні "зелені" енергоресурси, щоб припинити використання нафти
та газу як зброї в геополітиці – Боррель
<https://ua.interfax.com.ua/news/economic/776861.html>
32. Імпорт е/е з Білорусі на 18 листопада не планується - сайт ENTSO-E
<https://ua.interfax.com.ua/news/economic/780380.html>
33. "Лортен Груп", яке придбало "Електронмаш", може бути SPV, у нього до
60 днів на оплату <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/779406.html>
34. Українські підприємства підписали контракти з Baykar Makina на
оборонній виставці у Туреччині - глава МЗС
<https://ua.interfax.com.ua/news/economic/779328.html>
35. Прем'єр-міністр Молдови про газову кризу: Підключення до енергоринку
ЄС залишається пріоритетом
<https://ua.interfax.com.ua/news/economic/776089.html>
36. Brexit позначиться на британській економіці негативніше за пандемію
<https://ua.interfax.com.ua/news/economic/776079.html>
37. Продаж сигарет у США у 2020 році зріс вперше за 20 років
<https://ua.interfax.com.ua/news/economic/775993.html>

- 38.ЄС надасть Молдові EUR60 млн на боротьбу з енергетичною кризою
<https://ua.interfax.com.ua/news/economic/775906.html>
- 39.Економічні збитки від пандемії COVID-19 виявилися сильнішими за
прогнозовані – ООН <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/775849.html>
- 40.Молдова закуповує один мільйон кубометрів газу у компанії Vitol із
Нідерландів <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/775700.html>

